

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра економіки та фінансів підприємства

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Прагматика управління активами підприємства

за матеріалами товариства з обмеженою відповідальністю
«ОВЗ ВАГАР», м. Бровари

Студента 2 курсу 1 м групи,
заочної форми навчання
спеціальності 051 «Економіка»,
спеціалізації «Економіка
підприємства»

Кононенко Юлія
Олександрівна

Науковий керівник –
канд. екон. наук, доцент

Камінський Сергій
Іванович

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук, проф.

Блакита Ганна
Владиславівна

Київ 2018

ЗМІСТ

Анотація	3
Вступ	4
Розділ 1. Теоретичні основи управління активами підприємства	
1.1. Економічна сутність, склад та структура активів підприємства	7
1.2. Управління активами підприємства: сутність та механізм здійснення	17
1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності управління активами підприємства	31
Розділ 2. Дослідження сучасного стану управління активами на підприємстві ТОВ «ОВЗ ВАГАР»	
2.1. Динаміка обсягу та структури активів підприємства	40
2.2. Оцінка ефективності управління активами підприємства	53
2.3. Оцінка впливу факторів на ефективність управління активами підприємства	65
Розділ 3. Удосконалення управління активами на підприємстві ТОВ «ОВЗ ВАГАР»	
3.1. Шляхи оптимізації активів підприємства «ОВЗ ВАГАР»	73
3.2. Обґрунтування потреби підприємства в активах на плановий період	82
3.3. Прогнозна оцінка ефективності управління активами підприємства «ОВЗ ВАГАР»	92
Висновки і пропозиції	99
Список використаних джерел	106
Додатки	112

АНОТАЦІЯ

**Кононенко Ю.О. «Прагматика управління активами підприємства»
(за матеріалами ТОВ «ОВЗ ВАГАР», м. Бровари). – Рукопис.**

Випускна кваліфікаційна робота за спеціальністю 051 «Економіка», спеціалізація «Економіка підприємства» – Київський національний торговельно-економічний університет – Київ, 2018.

Випускну кваліфікаційну роботу присвячено теоретичним, методичним і практичним аспектам обґрунтування потреби підприємства у активах. Представлена робота дозволяє дослідити основні засади, методи та сутність сучасного стану управління підприємством

Ключові слова: активи, оборотні активи, необоротні активи, управління активами.

ABSTRACT

**Kononenko Y.O. " Pragmatics of asset management of the enterprise"
(based on the materials of LLC "OVZ VAGAR", Brovary). - Manuscript.**

Final qualifying paper on the specialty 051 "Economics", specialization "Economy of Enterprise". – Kyiv National University of Trade and Economics. – Kyiv, 2018.

The final qualifying paper is devoted to theoretical, methodological and practical aspects of substantiation of the needs of the enterprise in assets. The presented work allows to study the basic principles, methods and essence of the current state of enterprise management.

Key words: assets, current assets, non-current assets, asset management.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Система управління активами підприємства є важливим елементом підвищення ефективності його діяльності, оскільки розробка і впровадження раціональних підходів в управлінні активами забезпечують стійкість фінансового стану, кредитоспроможність, інвестиційну привабливість вітчизняних підприємств.

Управління активами підприємства є достатньо складним процесом, який включає розробку стратегії розвитку підприємства. Проте існують проблеми, які полягають в тому, що немає єдиних рекомендацій чи підходів, які б допомогли підприємствам управляти розвитком активів для підвищення ефективності діяльності, випуску конкурентоспроможної продукції, завоювання нових ринків, впровадження інновацій, що і обумовлює актуальність даної теми дослідження.

Теоретичну основу дослідження питання ефективності розміщення та використання активів підприємства склали наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як: Бланк І.О., Коробов М.Я., Поддєрьогін А.М., Жданов С.А., Ізмайлова К.В., Ковбасюк М.Р., Лахтіонова Л.А., Шермет А.Д.

Питанням дослідження сутнісних характеристик активів приділяли увагу такі вчені як: Л.В. Артемов, М.З. Бор, А.Ю. Денисов, В.Г. Пятенко, А.С. Резчикова, А.В. Хижняк, М.К. Бункіна, А.М. Семенов, В.А. Семенов, І.П. Ламанов, М. Л. Макальська, А.Ю. Денисов, М.С. Пушкар, І.Д. Фаріон, Н.М. Урбан, К.А. Федько, В.І. Пріб, С.Н. Щаділова.

Актуальність проблеми, недостатня наукова розробка й практична її значущість обумовили вибір теми випускної кваліфікаційної роботи, її мету та завдання.

Мета і завдання дослідження. Метою випускної кваліфікаційної роботи є обґрунтування напрямів удосконалення управління активами підприємства на основі вивчення теоретичних засад і дослідження існуючої практики управління активами підприємства.

Для реалізації поставленої мети в дослідженні передбачено розв'язання наступних завдань:

- розкрити сутність, склад та класифікацію активів підприємства;
- охарактеризувати зміст та послідовність етапів управління активами на підприємстві;
- висвітлити методичні підходи активів до оцінювання ефективності управління активами підприємства;
- провести горизонтальний та вертикальний аналіз активів досліджуваного підприємства;
- проаналізувати показники ефективності управління необоротними та оборотними активами підприємства;
- оцінити вплив факторів на ефективність управління активами досліджуваного підприємства;
- визначити шляхи оптимізації активів досліджуваного підприємства;
- розробити балансовий план досліджуваного підприємства;
- здійснити прогностичну оцінку ефективності управління активами досліджуваного підприємства.

Об'єктом дослідження є процес управління активами підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні засади та практичні аспекти прагматики управління активами підприємства.

Емпірична база дослідження. Випускна кваліфікаційна робота виконана на матеріалах фінансової та управлінської звітності товариства з обмеженою відповідальністю «Одеський ваговий завод «ВАГАР» (м. Одеса), основним видом діяльності якого є 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля. Крім цього, підприємство провадить виробничу та будівельну діяльність, надає консультаційні послуги в галузі інформаційних технологій, здійснює орендні та лізингові операції.

Методи дослідження. Випускна кваліфікаційна робота базується на діалектичному методі пізнання з використанням формальної логіки та економіко-математичних і економіко-статистичних методів. Методичний

інструментарій дослідження складається із загальнотеоретичних та спеціальних методів наукового пізнання: аналізу і синтезу, конкретного і абстрактного, якісного і кількісного аналізу, порівняльних характеристик, розрахунково-аналітичних прийомів, інформаційних технологій.

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові акти, що регулюють економічну діяльність підприємств, загальноекономічна і спеціальна література з питань обліку, аналізу і контролю активів, матеріали конференцій, дані бухгалтерського обліку і звітності досліджуваного підприємства.

У процесі дослідження використані традиційні способи та засоби економічного аналізу (табличного, порівняння, групування, графічний), обробка матеріалів з використанням персональних ЕОМ.

Практичне значення результатів дослідження спрямоване на удосконалення управління активами ТОВ «Одеський ваговий завод ВАГАР».

Апробація результатів дослідження. На основі досліджень опублікована стаття на тему: «Сучасні проблеми управління активами підприємства». Результати дослідження були опубліковані в збірнику «Економіка та фінанси підприємства», Ч. 1 – К.: КНТЕУ, 2018. – 30с.

Структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, додатків. Робота викладена на 112 сторінках комп'ютерного тексту, містить 27 таблиць, 18 рисунків, 9 формул, 2 додатки. Список використаних джерел налічує 77 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність, склад та структура активів підприємства

Економічне положення будь-якої сучасної держави невід'ємно та тісно пов'язане з результатами фінансово-господарської діяльності окремих підприємств, раціонального формування і використання їх активів. Ефективність управління активами впливає на фінансову стійкість підприємства, конкурентоспроможність, ліквідність, платоспроможність, безперервний процес виготовлення та реалізації. Саме тому вітчизняна економіка в сьогочасних умовах господарювання вимагає нових підходів до дослідження теоретичних засад та практичних аспектів управління активами.

Активи відіграють важливу роль в діяльності підприємства, оскільки за допомогою їх ефективного формування і використання підприємство покращує свою діяльність, підвищує свій економічний потенціал і, як наслідок, отримує прибуток.

Поняття «активи» є надзвичайно важливою категорією у обліковому, фінансовому, управлінському, правовому та інших аспектах практичної економічної роботи будь-якого підприємства.

Згідно з національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», активи - це ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигод у майбутньому [4]. Цим Положенням визначені зміст і форма Балансу та загальні вимоги до розкриття його статей. Баланс - це звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал.

На практиці можна виділити ряд підходів до визначення сутності активів (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Узагальнення підходів до визначення сутності активів [64, с. 145]

Підходи до визначення сутності активів		Представники, законодавчі акти	Точки зору стосовно трактування сутності активів
1		2	3
Об'єкт Власності		Ізмайлова К.В. [33]	Активи – це майно, зокрема кошти, цінні папери, основні фонди та оборотні активи, розрахунки з дебіторами, об'єкти права інтелектуальної, в тому числі промислової, власності та прирівняні до них права, що є об'єктом права власності або повного господарського відання.
Активи як результати минулих подій		Лахтіонова Л.А.[41]	Активи – це все те, що має вартість і належить підприємству.
		Азаренко Г.М., Журавель Т.М., Михайленко Р.М. [5]	Активи – це економічні ресурси, якими володіє підприємство. Активи – це сукупність майнових прав, що належать фізичній або юридичній особі.
		Опарін В.М. [49]	Активи – це власність, що належить фірмі, незалежно від того, в якій формі вона виступає (машини, устаткування, будівлі, запаси, банківські вклади, цінні папери і так далі), а також нематеріальні активи.
			Активи – це блага, що є власністю власника: матеріальні і фінансові ресурси, цінні папери, нерухомість. Активи – це об'єкти обліку операційної діяльності підприємств. Активи – це об'єкти фінансового обліку підприємств, а корисна для управління інформація про них – предметом фінансового обліку. Активи – це частина бухгалтерського балансу, що відображає в грошовому вираженні всі матеріальні і нематеріальні цінності з точки зору їх складу і розміщення. Активи – це ліва частина балансу, в якій зібрані розміщені засоби підприємства. Активи – це та частина бухгалтерського балансу, в якій відбиваються грошові кошти, що належать фірмі, боргові вимоги і матеріальні цінності. У цій частині балансу, іншими словами, відбивається вартість основного і оборотного капіталу. Активи – це частина бухгалтерського балансу, що відображає на певну дату в грошовому вираженні всі засоби: матеріальні цінності, боргові вимоги підприємства,

1	2	3
<p>Як майбутня дія</p>	<p>Об'єкт інвестування</p> <p>Економічний потенціал</p>	<p>їх склад і розміщення. Активи – це частина бух балансу, яка характеризує господарських засобів. Активи – це частина бух балансу, яка характеризує господарських засобів за їх функціональною роллю.</p> <p>Активи – це система контрольованих підприємств, які характеризуються детермінованою вартістю, постійним оборотом яких у процесі використання і ліквідності. Активи – це економічні ресурси підприємства у формі грошей, які використовуються у господарській діяльності з метою отримання прибутку. Активи – це ресурси, контрольовані підприємством, які використовуються у господарській діяльності з метою отримання прибутку. Активи – це економічні ресурси, які використовуються підприємством у господарській діяльності з метою отримання прибутку. Активи – це економічний простір організації в аспекті соціальної орієнтації і здатності до само вирішення проблем.</p> <p>Активи – це майнові цінності, сформовані за рахунок інвестицій. Активи – це результат трансформації в матеріальний капітал підприємства за допомогою інвестицій. Активи – це всі ті об'єкти обліку, які вимагають визнання витрат.</p> <p>Активи – це майно (ресурси) щось, чому властива економічна цінність. Активи – це ресурси, використання яких, як очікується, принесе економічних вигод у майбутньому. Активи – це економічний потенціал підприємства, який може бути використаний для отримання майбутніх економічних вигод до підприємства. Активи – це блага, що мають потенційну цінність. Активи – це ресурси, використання яких, як очікується, принесе економічних вигод у майбутньому.</p>
	<p>Бланк І.О. [14] Фаріон І.Д., Урбан Н.М. [68] Бланк І.О. [14] НС(П)БО №1 [4] МСФО [77] Гриджина М.В. [23]</p>	
	<p>Бланк І.О. [14] Фаріон І.Д., Урбан Н.М. [68] Поддєрьогін А.М. [53]</p>	
	<p>Самсонова Н.Ф. [63] Стоянова Е.С. [64] НС(П)БО №1 [4] МСФО [77]</p>	

Сутністю управління активами підприємства є створення умов для зростання ефективності абсолютного та відносного відтворення. Водночас підвищення ефективності використання активів підприємством – це процес змін в економіці [39, с.271]. Тому для підвищення ефективності використання активів підприємству необхідно управляти змінами, тобто генерувати, мотивувати, стимулювати їх.

Формування активів підприємства здійснюється протягом усього періоду його функціонування і спрямоване на фінансове та майнове забезпечення діяльності підприємства, вирішення його стратегічних та тактичних завдань [36 с. 192].

Сутність категорії активи як об'єкта управління, за думкою І.О. Бланка, відображають наступні основні характеристики [14].

1. Активи являють собою економічні ресурси підприємства, які використовуються в процесі здійснення господарської діяльності.
2. Активи є майновими цінностями підприємства, що формуються за рахунок інвестованого в них капіталу.
3. Активи являють собою майнові цінності підприємства, що мають вартість.
4. До активів відносяться тільки ті економічні ресурси, що повністю контролюються підприємством.
5. Як економічний ресурс, що використовуються в господарській діяльності, активи характеризуються певною продуктивністю.
6. Активи є економічним ресурсом, що генерують дохід.
7. Активи підприємства, що використовуються у господарській діяльності, знаходяться в процесі постійного обороту.
8. Використання активів у господарській діяльності підприємства тісно пов'язане з фактором часу.
9. Господарське використання активів пов'язане з фактором ризику.

10. Майнові цінності, що формуються в складі активів, пов'язані з фактором ліквідності.

Отже, активи потрібно розглядати як сукупність матеріально - речових та інших ресурсів підприємства в грошовій формі, що відображаються в його балансі, утворюються інвестуванням капіталу, підлягають управлінню з метою отримання економічних вигод від їх використання.

Активи підприємства класифікуються за різними ознаками, найважливішими з яких є такі:

1. *За характером участі у господарському обороті* активи поділяються на довготермінові (необоротні) і короткотермінові (оборотні). Саме за цією ознакою вони відображені у балансі (рис. 1.1).

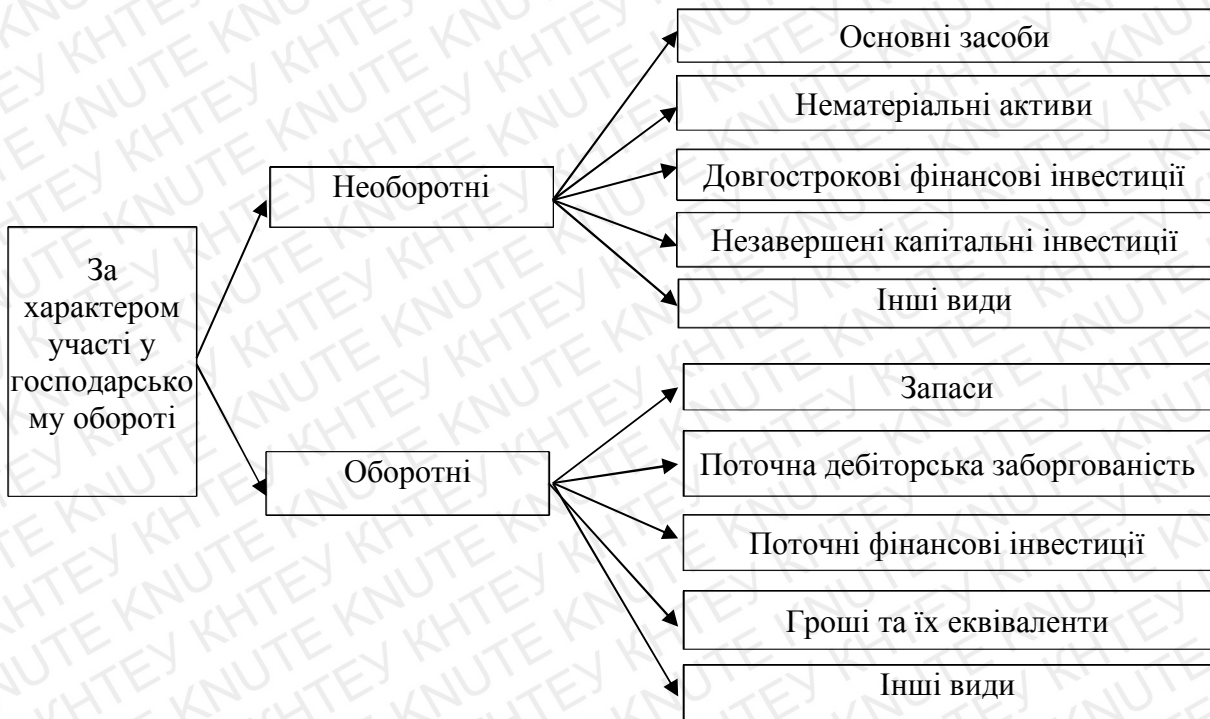

Рис. 1.1. Склад активів підприємства за характером участі у господарському обороті [29, с.135].

У складі оборотних активів підприємства є такі їх види:

а) Запаси - до них відносяться виробничі запаси, запаси незавершеного виробництва, готової продукції та товарні запаси.

б) Поточна дебіторська заборгованість. Сюди відноситься заборгованість юридичних і фізичних осіб на користь підприємства за товари, роботи, послуги й інші види заборгованості зі строком погашення до 1 року.

в) Гроші та їх еквіваленти. До грошових коштів відносяться кошти підприємства в касі, на поточному і валютному рахунках та в інших формах. Еквівалентами грошових коштів є короткострокові фінансові інвестиції, які можуть бути вільно конвертовані у відому суму коштів і мають незначний ризик щодо зміни вартості.

г) Поточні фінансові інвестиції у вигляді вкладення засобів підприємства в цінні папери тощо на термін не менш одного року.

д) Інші види оборотних активів. До них відносяться витрати майбутніх періодів (витрати, зроблені в даному звітному періоді, але які будуть віднесені на витрати обігу в майбутніх звітних періодах) і деякі інші види витрат [29, с.135].

У складі необоротних активів виділяють такі види:

1. Основні засоби. Це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально – культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

2. Нематеріальні активи - немонетарні активи, які не мають матеріальної форми та можуть бути ідентифікований.

3. Незавершені капітальні інвестиції в реконструкцію приміщень і інших об'єктів, нове будівництво.

4. Довгострокові фінансові інвестиції. Фінансові інвестиції на термін понад один рік у статутний капітал спільних підприємств, у різноманітні фондові і грошові інструменти (акції, довгострокові облигації, довготермінові депозитні вклади).

5. Інвестиційна нерухомість – це нерухомість (земля чи будівля або частина будівлі, або їх поєднання), утримувана (власником або лізингоодержувачем) з метою отримання лізингових (орендних) платежів або збільшення вартості капіталу чи для досягнення обох цілей.

6. Довгострокові біологічні активи. До довгострокових біологічних активів належать біологічні активи, здатні давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи або в інший спосіб приносити економічні вигоди.

7. Довгострокова дебіторська заборгованість - сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу.

8. Інші види необоротних активів – устаткування, призначене до установки, розрахунки з учасниками тощо.

2. *За характером обслуговування* активи поділяють на операційні та інвестиційні (рис. 1.2)

До операційних активів належать основні виробничі засоби, нематеріальні активи операційної діяльності, оборотні операційні активи.

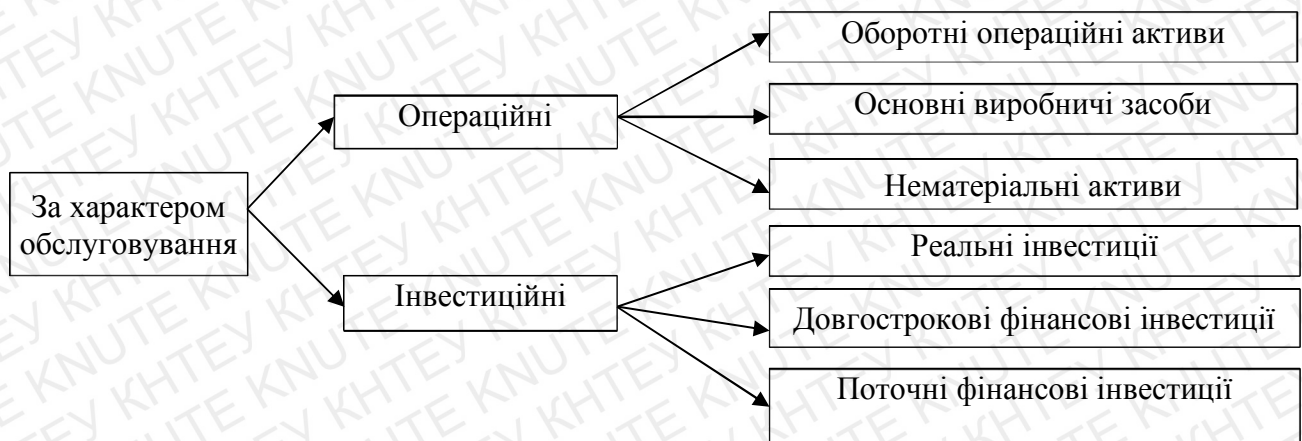

Рис. 1.2. Склад активів підприємства за характером обслуговування [7, с. 65]

Інвестиційними активами є реальні інвестиції та поточні і довгострокові фінансові інвестиції [7, с. 69].

3. За речовою формою інвестування виділяють активи реальні та фінансові.

Реальні активи – активи підприємства у матеріальній та нематеріальній формах. До складу матеріальних активів відносять основні засоби, незавершені капітальні вкладення, запаси готової продукції, товари та ін. Нематеріальні активи представлені такими складовими: права користування окремими природними ресурсами, права на промислові зразки та моделі, торгова марка, права на використання комп'ютерних програм тощо (рис. 1.3).

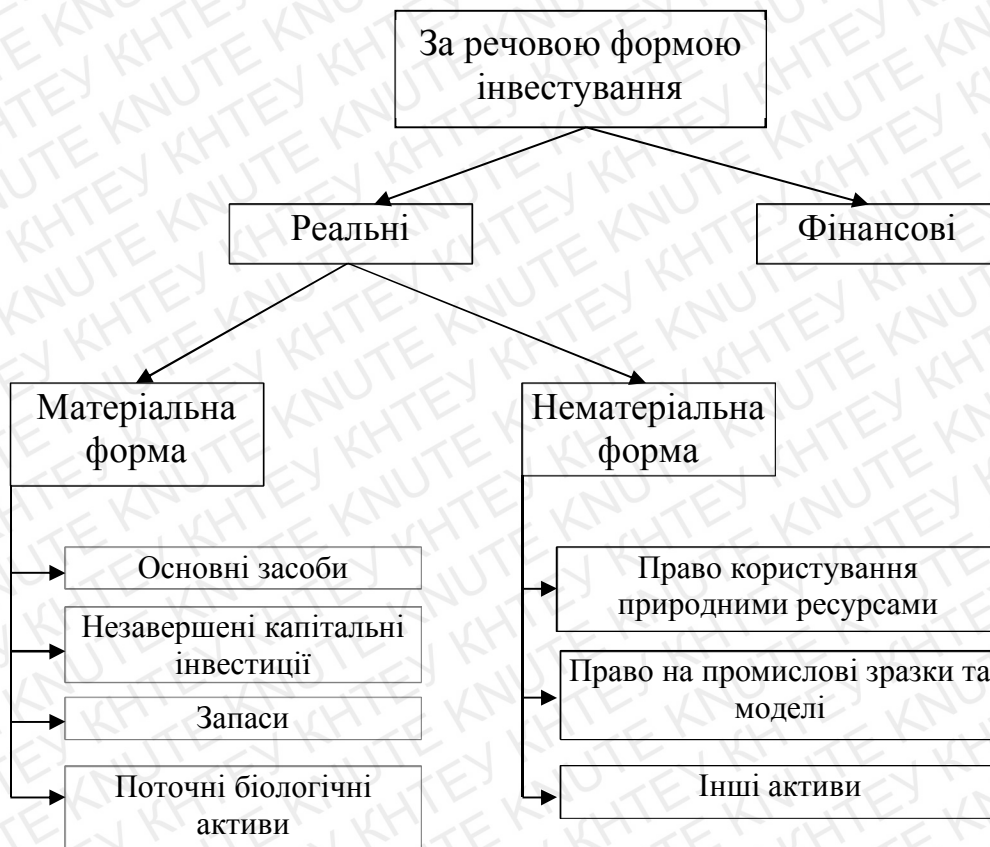

Рис. 1.3. Склад активів підприємства за речовою формою інвестування

Фінансові активи включають грошові кошти та їх еквіваленти, дебіторська заборгованість, поточні фінансові інвестиції та витрати майбутніх періодів.

4. За джерелами формування активи поділяють на валові та чисті.

Валові активи — це вартість підприємства, утворена за рахунок власного і позикового капіталу. Чисті активи сформовані лише за рахунок власного капіталу.

5. *За строком отримання грошового потоку* виділяють короткострокові та довгострокові активи.

6. *За формою отримання доходу* розрізняють активи, що приносять дохід в явній формі (рентні платежі, відсотки по облігаціях, дивіденди по акціях і т. ін.) та активи, що приносять дохід в прихованій (лише при продажу активу) формі (різниця цін купівлі-продажу, гудвіл та ін.).

7. *За регулярністю отримання доходу:* активи, що забезпечують одноразові, періодичні та регулярні доходи.

8. *За ступенем ризику* виділяють активи з гарантованим грошовим потоком (безризикові) та негарантованим грошовим потоком (ризикові).

9. *Залежно від оборотності* розрізняють такі види активів: високооборотні (виробничі запаси, із закупкою і доставкою яких немає проблем, запаси готової продукції, що користуються попитом, поточна дебіторська заборгованість, грошові кошти, що постійно обслуговують операційний процес); з нормальною оборотністю (переважна більшість інших видів оборотних активів, що не увійшли до першої групи), з низькою оборотністю (виробничі основні засоби та нематеріальні активи, що використовуються в операційному процесі) (рис. 1.4).

Рис. 1.4. Склад активів підприємства залежно від оборотності [45с.100].

10. *Залежно від рівня ліквідності* розрізняють високоліквідні активи (грошові еквіваленти, поточні фінансові інвестиції, короткострокова

дебіторська заборгованість), середньоліквідні (всі форми дебіторської заборгованості, крім довгострокової та безнадійної, запаси готової продукції), низьколіквідні (запаси сировини та матеріалів, активи у формі незавершеного виробництва, основні засоби, нематеріальні активи, довгострокові фінансові вкладення), неліквідні активи (безнадійна і довгострокова дебіторська заборгованість, витрати майбутніх періодів) (рис.1.5).

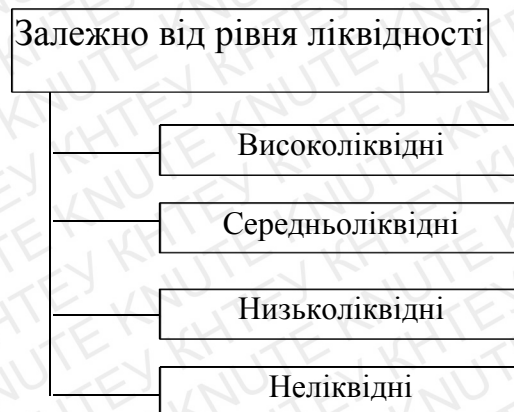

Рис. 1.5. Склад активів підприємства залежно від рівня ліквідності[45 с. 110].

Фінансовий стан підприємства і його стабільність значною мірою залежать від того, яке майно є в розпорядженні підприємства, в які активи вкладено капітал і який дохід вони йому приносять [45 с. 114].

Відомості про розміщення капіталу, що є в розпорядженні підприємства, містяться в активі балансу. Кожному виду розміщеного капіталу відповідає певна стаття балансу. За цими даними можна встановити, які зміни сталися в активах підприємства, яку частину становить нерухомість підприємства, а яку - оборотні кошти, у тому числі у сфері виробництва і сфері обігу.

Головною ознакою групування статей активу балансу вважається ступінь їхньої ліквідності (швидкість перетворення в готівку). За цією ознакою всі активи балансу поділяються на довгострокові - основний капітал (розд. I, III), і оборотні активи (розд. II).

Кошти підприємства можуть використовуватися як у його внутрішньому обороті, так і за його межами (дебіторська заборгованість, довгострокові і короткострокові фінансові вкладення, кошти на рахунках у банках).

Капітал може функціонувати у грошовій і матеріальній формах. У період інфляції перебування засобів у грошовій формі призводить до зниження їхньої купівельної спроможності, тому що ці статті не переоцінюються у зв'язку з інфляцією [23, с.55].

Отже, можна зробити висновок, що для здійснення господарської діяльності кожне підприємство повинно володіти певним майном, тобто активами підприємства. Активи підприємства — це все те, що має вартість, належить підприємству і відображається в активі бухгалтерського балансу. В активі балансу відображається інформація про розміщення капіталу, про вкладення його в конкретне майно, матеріальні цінності, про витрати підприємства, готову продукцію, про залишки вільної готівки. Активи являють собою економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей, використовуваних у господарській діяльності з метою одержання прибутку. Від того, які асигнування вкладені в основні та оборотні засоби, скільки їх знаходиться у сфері виробництва і в сфері обігу, в грошовій та матеріальній формі, значною мірою залежать результати виробничо-фінансової діяльності і відповідно фінансовий стан підприємства.

1.2. Управління активами підприємства: сутність та механізм здійснення

На даному етапі розвитку України як незалежної держави виникнення нових і ефективне функціонування діючих підприємств неможливе без формування достатнього обсягу активів, недостатня кількість та якість яких впливає не тільки на кількісні характеристики вітчизняної продукції, її конкурентоздатність, але й на всі соціально-економічні процеси, що виникають на мікрорівні. В умовах ринкової економіки управління активами підприємства неможливе без вирішення проблем фінансового характеру.

Аналіз доцільності вибору засобів розв'язання завдання, прийняття остаточного управлінського рішення потребує сукупності спеціальних знань з управління активами. Сучасна теорія менеджменту діяльності підприємства заснована на концепції управління активами, але не надає єдиного визначення їх сутності та значення, невисока увага приділяється концептуальним основам розуміння сутності управління активами.

У вітчизняних наукових школах та наукових школах країн близького зарубіжжя [8, 23, 33, 36, 37, 61, 73] існує функціональний підхід до управління активами підприємства, який полягає в розгляді досліджуваної системи управління або її складових елементів тільки з позицій зовнішнього середовища. При цьому досліджувана система управління представляється у вигляді "чорного ящика". Це дозволяє розглядати відносини системи з іншими системами та зовнішнім середовищем абстрактно, не вникаючи у процеси, що відбуваються у досліджуваній системі. Саме тому все те, що відображає поведінку і відносини таким чином представленої функціонуючої системи, називають функцією, а підхід функціональним.

Набагато менше науковців [13, 14, 21, 52, 53, 68] притримується процесного підходу до визначення сутності управління активами підприємства. Даний підхід більш відомий стосовно до управління активами в цілому, ніж до окремих їх складових. Він розглядає управління активами як безперервне виконання комплексу певних взаємопов'язаних між собою видів діяльності та загальних функцій управління (прогнозування та планування, організація тощо). Причому, виконання кожної роботи та загальних функцій управління тут також розглядаються у вигляді процесу, тобто як сукупність взаємопов'язаних безперервно виконуваних дій. Тому нам ближчою є позиція І.О.Бланка [13, 14], де він пропонує ряд послідовних етапів в управлінні активами в цілому, у формуванні політики управління оборотними активами та їх основними складовими – запасами, дебіторською заборгованістю, грошовими активами, а також в управлінні необоротними активами, де він

детально розглядає процес розробки політики управління необоротними активами, їх оновленням та фінансуванням.

Системний підхід, будучи нерозривно пов'язаний з фундаментальними ідеями діалектики і діалектичного підходу, разом з тим має свою сутність і виступає як окремий методологічний підхід. Він припускає, що об'єкт досліджується як цілісна сукупність складових його підсистем, елементів і в усьому різноманітті виявлених властивостей і зв'язків усередині об'єкта, а також між об'єктом і зовнішнім середовищем. Тому спрощену модель управління активами підприємства як відкритої системи зображено на рис 1.6.

Підприємство одержує від зовнішнього середовища активи різної форми (матеріальні, нематеріальні, фінансові). У процесі функціонування активів воно перетворює входи для одержання продукції, робіт і послуг в натуральному виразі, які є його виходами. Якщо підприємство працює ефективно, то в процесі роботи з'являються додаткові виходи, наприклад, чистий прибуток, що є основою для подальшого інвестування грошових засобів в активи. Однією з важливих особливостей підприємства є його взаємозв'язок із зовнішнім середовищем та суттєва залежність від останнього, що проявляється у необхідності одержання активів для свого функціонування і розширення кола своїх споживачів, що використовують результати діяльності підприємства [41, с. 125].

Підприємство не може залишатися ізольованим, йому необхідно взаємодіяти з іншими системами (які формують мікро- та макросередовище) для забезпечення умов існування та розвитку. Застосування системного підходу до управління активами надає змогу відокремити елементи індивідуальності й окреслити його склад як системи, визначити спосіб, за допомогою якого різні форми і види активів пов'язані між собою, його характер (статичність, динамічність), виділити домінуючі чинники, встановити рівень цілісності системи, вивчити взаємодію з зовнішнім середовищем, виявити функції системи.

Рис. 1.6. Модель управління активами підприємства як відкритої самовідновлюваної системи [49, с. 142]

Перевагами системного підходу є те, що його застосування передбачає визначення цілей та критеріїв управління активами підприємства, підпорядкування встановлених критеріїв загальній меті функціонування організації та, найголовніше, розгляд всіх елементів системи у взаємозв'язку.

Використання такого підходу сприяє кращій орієнтації і знаходженню оптимальних рішень проблем, враховуючи минулий досвід і передбачувані перспективи. Але при цьому підхід до управління з позицій процесу дозволяє системно пов'язати між собою функціональні напрями у формуванні та використанні активів підприємства, побудувати прозорі і зрозумілі схеми реалізації управлінських завдань, оцінити і оптимізувати використовувані активи [68, с. 71]. Управління активами повинно всебічно та комплексно охоплювати всі сфери діяльності, що може бути досягнуто за допомогою здійснення у межах підприємства певної сукупності процесів, які являють собою алгоритм або послідовність взаємопов'язаних та взаємообумовлених дій, управлінських рішень для досягнення поставленої мети. Основною метою процесного підходу до управління є трансформація традиційного функціонального менеджменту (менеджмент діяльності, підрозділів, працівників тощо) у менеджмент бізнес-процесів». Виходячи з цього,

управління активами на основі процесного підходу потребує визначення пріоритетних бізнес-процесів, які забезпечують необхідні умови для ефективного формування та використання активів підприємства. Відокремлення бізнес-процесів під час управління активами підприємства передбачає чітке визначення структури його організації та основних функцій, обґрунтування зовнішніх і внутрішніх факторів, які впливають на діяльність підприємств в цілому, та на їх активи зокрема. Переваги процесного підходу до управління економічною стійкістю підприємства полягають у безперервності управління окремих процесів, орієнтації на кінцевий результат, виділенні зон відповідальності.

Процесний підхід до управління активами підприємства дозволяє оцінити рівень забезпеченості активами та їх використання за кожним видом бізнес-процесів та в цілому по підприємству, що є основою для обґрунтування стратегічного розвитку підприємства. Управління активами підприємства на основі процесного підходу сприяє вдосконаленню інформаційного забезпечення, усунення функціональних бар'єрів між підрозділами, що підвищує ефективність горизонтальних зв'язків на підприємстві, оптимізує обмін інформацією між ними [21, с. 180].

Отже, концепція управління активами є сукупністю блок-компонентів єдиної цілісної системи – підприємства і забезпечує досягнення ефекту синергії у вирішенні завдань підвищення ефективності його функціонування. Такими компонентами є мета управління активами, яка базується на сукупності взаємопов'язаних завдань, суб'єкт і об'єкт управління активами, принципи, методи та функції управління активами. Взаємодія і набір даних компонентів регулюється механізмом, елементи якого генеруються як зовнішнім середовищем (системою державного регулювання та ринкового саморегулювання) і внутрішнім середовищем (організаційно-розпорядчим регламентуванням та організаційною культурою) (табл. 1.2).

Узагальнення підходів до визначення мети управління активами підприємства

Науковці	Визначення
Бланк І.О. [14]	Основна мета управління активами полягає у забезпеченні їх своєчасного оновлення та ефективного використання.
Поддєрьогін А. М. [52, 53]	Метою управління активами підприємства є оптимізація задоволення потреб у придбанні різних елементів активів, забезпечення відповідності їх обсягів обсягам фінансово - господарську діяльність, максимізації прибутку, і мінімізації витрат при допустимому рівні ризику.
Фаріон І.Д., Урбан Н.М.[68]	Основна мета управління активами – це задоволення необхідного рівня якості послуг у найбільш ефективний спосіб через створення, експлуатацію, поновлення, реконструкцію і утилізацію активів.
Матюшко І.Ю. [44]	Мета управління активами — забезпечити достатній рівень доходів від активних операцій для покриття витрат на здійснення діяльності та передбачуваних і непередбачуваних збитків, для можливості виконання розрахунків за операціями, а також забезпечення необхідного рівня прибутковості капіталу.
Партин Г.О., Загородній А.Г. [51]	Основною метою управління активами підприємства є виявлення і задоволення потреби в окремих їхніх видах, а також оптимізація їх складу для забезпечення умов ефективної господарської діяльності.

Політика управління активами являє собою частину загальної фінансової стратегії підприємства, яка полягає у фінансовому забезпеченні своєчасного їх оновлення та високої ефективності використання. Вона формується за такими етапами:

- аналіз активів підприємства в минулому періоді;
- оптимізація загального обсягу і складу активів підприємства;
- забезпечення своєчасного оновлення активів підприємства;
- забезпечення ефективного використання активів підприємства;

- формування принципів та оптимізація структури джерел фінансування активів.

Поддєрьогін А. М. визначив наступні завдання управління активами підприємства [53, с. 126]:

- формування оптимальної структури та складу засобів з позицій ефективного функціонування підприємства;
- забезпечення відповідності обсягу залучуваного капіталу обсягу формованих активів;
- мінімізація витрат з формуванню оборотних активів із джерел;
- ефективне використання оборотних активів у процес фінансово-господарську діяльність підприємства й інші.

На рис. 1.7 визначені основні завдання управління активами підприємства.

1. Формування достатнього обсягу і необхідного складу активів, які забезпечують задані темпи розвитку. Це завдання реалізується шляхом визначення потреби в необхідних активах, намічаються до використання в процесі підприємства, оптимізації співвідношення окремих їх видів і залучення найбільш ефективних їх різновидів з позицій рівня продуктивності і потенційної прибутковості майбутнього використання.

2. Забезпечення максимальної прибутковості (рентабельності) використовуваних активів при передбаченому рівні комерційного ризику. Максимізація дохідності (рентабельності) активів досягається за рахунок їх використання в найбільш ефективних напрямках діяльності і комерційних операціях підприємства.

3. Забезпечення мінімізації комерційного ризику використання активів при передбаченому рівні їх доходності (рентабельності). Якщо рівень доходності (рентабельності) використовуваних активів заданий або спланований заздалегідь, важливим завданням є зниження рівня комерційного ризику операцій або видів діяльності, що забезпечують досягнення цієї доходності (рентабельності).

Рис. 1.7. Основні завдання управління активами підприємства [69, с.24]

Така мінімізація рівня ризиків може бути забезпечена шляхом диверсифікації операцій і напрямків діяльності підприємства, уникнення окремих видів комерційних ризиків, ефективних форм їх внутрішнього і зовнішнього страхування.

4. Забезпечення постійної платоспроможності підприємства за рахунок підтримки достатнього рівня ліквідності активів. Це завдання вирішується в першу чергу за рахунок ефективного управління залишками грошових активів та їх еквівалентів.

5. Оптимізація обороту активів. Це завдання вирішується шляхом ефективного управління грошовими і матеріальними потоками активів у процесі окремих циклів їх кругообігу на підприємстві; забезпеченням синхронності формування окремих видів потоків активів, пов'язаних з

операційною діяльністю; мінімізацією сукупних витрат на організацію обороту активів у всіх їх формах.

Усі розглянуті завдання управління операційними активами підприємства найтіснішим чином пов'язані між собою, хоча окремі з них носять різноплановий характер. Тому в процесі управління активами окремі завдання повинні бути оптимізовані між собою за критерієм можливого зростання ринкової вартості підприємства.

Поддєрьогін А. М. визначив наступні принципи формування активів підприємства [53, с. 140]:

1. Врахування перспектив розвитку діяльності підприємства і форм її диверсифікації;
2. Забезпечення відповідності обсягу і структури сформованих активів обсягу і структурі виробництва і збуту продукції;
3. Забезпечення оптимальності складу активів з позицій ефективності господарської діяльності;
4. Забезпечення умов прискорення обороту активів у процесі їх використання.

На рис. 1.8 зображені принципи формування активів підприємства.

1. Врахування найближчих перспектив розвитку діяльності та форм її диверсифікації. Формування активів підприємства при його створенні підпорядковане в першу чергу завданням розвитку його діяльності.
2. Забезпечення відповідності обсягу і структури формуються активів за обсягом і структурою виробництва та збуту продукції. Реалізація цього принципу формування активів спрямована, в першу чергу, на забезпечення запланованого рівня їх сукупної продуктивності.
3. Забезпечення оптимальності складу активів з позицій ефективності господарської діяльності. Така оптимізація складу активів підприємства спрямована, з одного боку, на забезпечення майбутнього повного корисного використання окремих їх видів, а з іншого, - на підвищення сукупної потенційної їх спроможності генерувати прибуток.

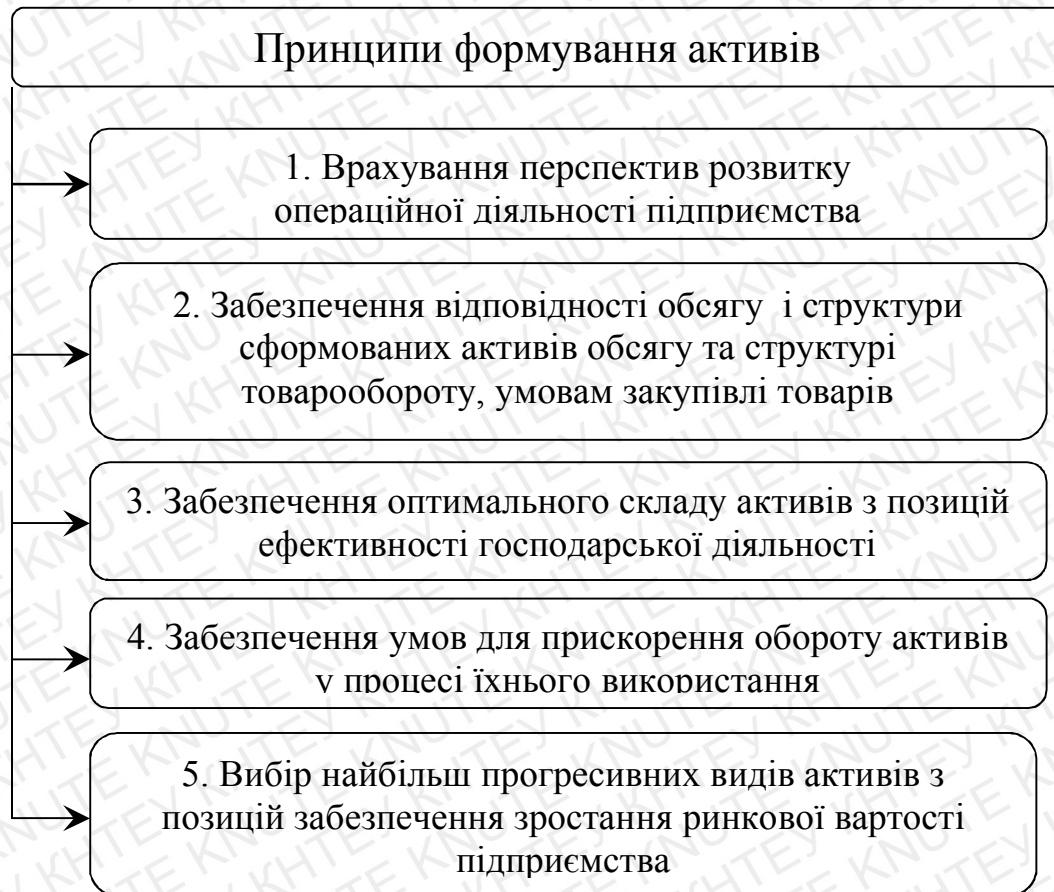

Рис. 1.8. Основні принципи формування активів підприємства

4. Забезпечення умов для прискорення обороту активів у процесі їх використання. Необхідність реалізації цього принципу пов'язана з тим, що прискорення обороту активів здійснює як прямий, так і непрямий вплив на обсяг формування прибутку підприємства. Для реалізації цього принципу в процесі формування активів слід оптимізувати їх складу за такими трьома групами [16, с. 109]:

- високооборотні активи (запаси готової продукції, що користуються попитом споживачів; короткострокова дебіторська заборгованість; грошові активи в національній та іноземній валюті);
- операційні активи з нормальною оборотністю (інші види оборотних активів);
- низькооборотні активи (виробничі основні засоби і нематеріальні активи).

5. Забезпечення прогресивності окремих видів активів з позицій технологічного прогресу. Слід враховувати перспективність, сучасність, багатофункціональність активів, їх здатність генерувати прибуток у різних господарських ситуаціях.

З урахуванням поставленої мети управління активами Н.Ф. Самсонова виділяє наступні принципи [63, с. 140]:

✓ Науковість. Завдання управління активами на підприємстві повинні визначатися на основі аналізу об'єктивної інформації про економічну ситуацію, що склалась в країні та світ, ринкову кон'юнктуру, зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на формування та розвиток активів підприємства поточному періоді та перспективі. При визначенні потреби в активах необхідно використовувати сучасні методи планування та прогнозування, які пропонує на сьогодні економічна наука.

✓ Цільова спрямованість. В процесі управління активами мають бути чітко визначені економічні та соціальні завдання, які підприємство прагне розв'язати за допомогою використання в господарському обороті активів.

✓ Безперервність. Процес управління активами на підприємстві має відбуватися постійно та безперервно задля забезпечення досягнення його головної мети діяльності та реалізації загальної стратегії розвитку підприємства.

✓ Гнучкість. Підприємство повинно швидко зреагувати на зміну внутрішніх та зовнішніх умов його функціонування зміною оперативних та стратегічних задач щодо управління активами.

✓ Єдність. Мета і завдання управління активами мають бути узгодженими та цілком відповідати цільовим характеристикам діяльності підприємства на ринку та його стратегічним, тактичним і оперативним цілям функціонування та розвитку.

Формування майна підприємства здійснюється протягом усього періоду його функціонування і спрямоване на фінансове та майнове забезпечення діяльності підприємства, розв'язання його стратегічних й тактичних завдань.

На стадії формування підприємства виділяють наступні етапи управління активами (рис. 1.9):

1. Аналіз забезпеченості підприємства активами (перш за все операційними). На даному етапі проводиться аналіз структури та динаміки основних засобів і нематеріальних активів, їх відповідності вимогам технічного прогресу та оптимальним параметрам виробництва. Значну увагу приділяють розрахунку впливу використання основних засобів на зміну обсягу виробництва та інші результативні показники діяльності підприємства.

2. Визначення потреби в загальному обсязі активів на майбутній період. На даному етапі на підприємстві розробляється плановий обсяг активів на певний період для забезпечення оптимізації обсягу його діяльності.

3. Оптимізація складу активів на майбутній період. Для діючих підприємства ця потреба визначається у формі приросту цих активів виходячи з планованого обсягу приросту виробництва (реалізації) продукції і питомої вартості операційних активів (скоригованої з урахуванням можливостей зростання їх продуктивності, розкритих у процесі аналізу).

Така оптимізація проводиться послідовно за такими стадіями, зображеними на рис. 1.9

На першій стадії оптимізується співвідношення сукупних розмірів необоротних і оборотних активів підприємства, що використовуються в процесі його операційної діяльності.

Оптимізація складу необоротних і оборотних активів потребує врахування галузевих особливостей здійснення операційної діяльності, середньої тривалості операційного циклу на підприємстві, а також оцінки позитивних і негативних особливостей функціонування цих видів активів.

Рис. 1.9. Структурно-логічна модель управління активами підприємства [14, с. 218]

Для оцінки результатів оптимізації співвідношення оборотних і необоротних активів використовується показник - коефіцієнт маневреності операційних активів, який розраховується за такою формулою:

$$\text{КМД} = \text{ОА}/\text{А}, \quad (1.1)$$

де КМД – коефіцієнт маневреності активів підприємства;

ОА – сума оборотних активів підприємства;

А – загальна сума всіх сформованих операційних активів підприємства.

На другій стадії оптимізується співвідношення активної і пасивної частин необоротних активів. До активної частини необоротних активів відносяться машини, механізми та обладнання, безпосередньо задіяні у виробничому технологічному процесі, а також нематеріальні активи, що обслуговують операційних процес. До пасивної частини необоротних операційних активів належать будівлі та приміщення, в яких здійснюється операційних процес, а також обладнання, що використовується у процесі управління операційною діяльністю

На третій стадії оптимізується співвідношення трьох основних видів оборотних активів – запасів товарно-матеріальних цінностей, поточної дебіторської заборгованості, грошових активів та їх еквівалентів.

4. Вибір найбільш прогресивних видів активів (відповідно до вимог технічного прогресу, багатофункціональності, перспективності) в процесі задоволення потреби в них. Сучасний ринок засобів і предметів виробництва, а також фінансовий ринок пропонують для формування активів підприємства ряд альтернативних об'єктів та інструментів. У процесі їх конкретного вибору слід за інших рівних умов враховувати їх перспективність, багатофункціональність, спроможність генерувати прибуток у різноманітних господарських ситуаціях і, відповідно, підвищувати ринкову вартість підприємства.

У процесі використання активів виділяють наступні стадії управління [14, с.245]:

1. Аналіз ефективності використання активів підприємства в попередньому періоді. Даний аналіз проводиться з метою вивчення динаміки їхнього загального обсягу і складу, ступеня придатності, інтенсивності використання.

2. Визначення планових параметрів ефективності використання активів. Економічну ефективність використання активів характеризує система ресурсних і затратних показників рентабельності. Загальний зміст цих показників полягає у визначенні суми прибутку, одержаного на 1 грн. вкладеного капіталу.

3. Забезпечення максимального використання потенціалу планових активів. У процесі управління сформованими активами повинні бути визначені рівні корисного їх участі в операційному процесі і вжиті заходи що до підвищення ефективності використання активів, запобігання утворенню й прискоренню використання наднормативних запасів товарно-матеріальних цінностей, прискоренню інкасації, простроченої дебіторської заборгованості т.п.

4. Забезпечення умов прискорення обороту активів. Створення таких умов у процесі розробки політики управління використанням активів надає як прямий, так і непрямий вплив на ефективність їх використання. Прямий вплив прискорення обороту активів на розмір ефекту операційної діяльності підприємства визначається тим, що відповідно до моделі компанії "Дюпон" підвищення швидкості їх обороту призводить до пропорційного зростання (за інших рівних умов) суми прибутку, що генерується цими активами.

5. Забезпечення мінімізації втрат активів у процесі їх використання. Всі види активів, сформовані за рахунок капіталу, в тій чи іншій мірі схильні до ризику втрат вартості в процесі виробничого використання. Так, необоротні активи - машини, механізми, устаткування, окремі нематеріальні активи -

схильні до втрат вартості у зв'язку з моральним старінням з появою більш ефективних їх аналогів; запаси товарно-матеріальних цінностей - втрат від природних втрат; дебіторська заборгованість - втрат від неповернення або несвочасного повернення; грошові активи - інфляційним втрат вартості і т.п. Тому політика управління капіталом повинна бути спрямована на мінімізацію втрат його вартості на підприємстві.

6. Оптимізація облікової політики підприємства. В умовах інфляційної економіки тільки реальне відображення вартості активів, сформованих за рахунок капіталу (а відповідно і реальне відображення вартості основного і оборотного капіталу) може бути правильно визначена ефективність використання цього капіталу. Тому корекція вартості окремих активів, сформованих за рахунок капіталу, повинна носити постійний характер і своєчасно відображатися у фінансовому та управлінському обліку.

Отже, вищеназвані принципові підходи щодо управління активами підприємства, відображуючи різні співвідношення рівня ефективності їх використання і ризику, у кінцевому рахунку визначають суму цих активів і їх рівень відносно обсягу діяльності.

1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності управління активами підприємства

Формування активів залежить від виконання завдань фінансово-господарської діяльності підприємства, досягнення відповідності між обсягом і структурою активів та обсягом і структурою виробництва та реалізації продукції. Забезпечення рентабельності є одним з принципів, яким керуються при проведенні операцій з активами. Згідно з цим принципом необхідно забезпечити повне корисне використання активів, максимально підвищити їх потенційну здатність генерувати прибуток. Для виконання поточної діяльності підприємства важливим є рівень його платоспроможності, тобто здатності погашати короткострокову заборгованість. Активи підприємства повинні

підтримуватися на оптимальному рівні для досягнення компромісу між необхідністю забезпечення безперервної діяльності, оборотністю, рентабельністю, продуктивністю і платоспроможністю. Ці принципи враховуються при здійсненні аналітичних процедур з оцінки результатів діяльності підприємства загалом та ефективності використання активів зокрема.

Сучасні умови функціонування підприємств перетворюють процес оцінки ефективності використання активів на самостійну складову аналітичної роботи, результати якої можна використовувати як інформаційну базу при ухваленні стратегічних управлінських рішень так і при формуванні механізму управління фінансовим станом підприємства, посиленні його конкурентних позицій на ринках збуту.

Основними завданнями оцінки ефективності управління активами підприємства є виявлення резервів підвищення ефективності використання необоротних та оборотних активів, розробка відповідних управлінських рішень за результатами аналізу та їх реалізація.

Оцінка ефективності управління активами підприємства повинна здійснюватися у певній послідовності:

- 1) визначення цілей, що повинні переслідуватись у перебігу оцінки;
- 2) обрання методів, прийомів і способів оцінки ефективності управління активами;
- 3) вибір джерел інформації та систематизація отриманих даних;
- 4) розрахунок та оцінка показників ефективності управління необоротними активами;
- 5) розрахунок та оцінка показників ефективності управління активами;
- 6) розрахунок та оцінка показників ефективності управління сукупними активами;
- 7) проведення факторного аналізу впливу зміни показників на рівень ефективності управління активами.

На початковому етапі визначаються основні цілі, що повинні бути досягнуті у процесі діагностики. До пріоритетних цілей належать: виявлення резервів підвищення ефективності використання активів та розробка управлінських рішень; визначення стану використання активів для діагностики рівня фінансового стану, інвестиційної привабливості, кредитоспроможності підприємства; формування висновків щодо використання майнових цінностей підприємства та інше.

У процесі оцінки ефективності управління активами підприємства варто застосовувати як формалізовані, так і неформалізовані методи. До формалізованих методів належать: коефіцієнтний (розрахунок коефіцієнтів ділової активності, ліквідності та платоспроможності, рентабельності та продуктивності використання активів), факторний (застосовується у процесі використання прийомів елімінування для визначення кількісного впливу факторів на динаміку показників ефективності управління активами), статистичний (використовується кореляційно-регресійний аналіз для прогнозування майбутніх значень показників ефективності використання активів), стратегічний (ABC-аналіз, бенчмаркінг). Неформалізовані методи носять суб'єктивний характер і побудовані на логічному мисленні та творчому підході особи, що здійснює діагностику. До неформалізованих методів належать експертний, соціологічний, морфологічний, рейтинговий, моніторинг, логічне моделювання, фундаментальний.

Основними джерелами інформації для оцінки ефективності управління активами є фінансова звітність підприємства (баланс, звіт про фінансові результати, примітки до фінансової звітності) і дані управлінського обліку. Інформація, відображена у звітності, потребує систематизації за часом і рівнем важливості та достовірності.

Розрахунок та оцінка показників ефективності управління активами підприємства ґрунтується на результатах попередньо проведеного аналізу динаміки їх обсягу, складу та структури.

Основними показники, які характеризують ефективність управління необоротними активами підприємства, є їх продуктивність, місткість та рентабельність (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Показники продуктивності та рентабельності необоротних активів підприємства

Показник	Порядок розрахунку	Напрямок зміни	Характеристика
1	2	3	4
Продуктивність необоротних активів	Чиста виручка від реалізації продукції/ Середньорічна вартість необоротних активів	Збільшення	відображає обсяг чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) в розрахунку на 1 грн. середньої вартості необоротних активів
Місткість необоротних активів	Середньорічна вартість необоротних активів / Чиста виручка від реалізації продукції	Зменшення	відображає обсяг середньої вартості необоротних активів, необхідний для отримання 1 грн. обсягу чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)
Рентабельність необоротних активів	Чистий прибуток * 100 / Середньорічна вартість необоротних активів	Збільшення	показує, скільки чистого прибутку припадає на 100 грн., вкладених у формування необоротних активів
Фондовіддача	Чиста виручка від реалізації продукції/ Середньорічна вартість основних засобів	Збільшення	відображає обсяг чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) в розрахунку на 1 грн. середньої вартості основних засобів
Фондомісткість	Середньорічна вартість основних засобів / Чиста виручка від реалізації продукції	Зменшення	відображає обсяг середньої вартості основних засобів, необхідний для отримання 1 грн. обсягу чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)

Основними показниками, що відображають ефективність використання оборотних активів, є показники ліквідності та платоспроможності, ділової активності та рентабельності.

Ліквідність характеризує здатність підприємства швидко перетворити активи на гроші. Оцінюючи ліквідність підприємства, аналізують достатність поточних (оборотних) активів для погашення поточних зобов'язань – короткострокової кредиторської заборгованості.

Платоспроможність у вузькому розумінні означає можливість суб'єкта господарювання погасити наявними у нього грошима поточні зобов'язання негайно за першою вимогою кредитора. Отже, йдеться про постійну наявність у підприємства грошових коштів. Характеристика показників ліквідності та платоспроможності підприємства наведена в табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Показники ліквідності та платоспроможності підприємства

Показник	Порядок розрахунку	Нормативне значення	Характеристика
1	2	3	4
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$A1/PЗ$	0,2-0,35	показує яку частину короткострокової заборгованості підприємства може погасити найближчим часом за рахунок наявних грошових коштів
Коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності	$(A1+A2)/PЗ$	0,7-0,8	оцінює можливість погашення підприємством короткотермінових зобов'язань за рахунок швидколіквідних активів
Коефіцієнт покриття (загальний коефіцієнт ліквідності)	$(A1+A2+A3)/PЗ$	2-3	показує, якою мірою поточні кредиторські зобов'язання забезпечуються поточними активами, тобто скільки грошових одиниць поточних активів припадає на одну грошову одиницю поточних зобов'язань

Продовження табл. 1.4

1	2	3	4
Коефіцієнт маневрування власного капіталу	ВОК / ВК	0,4-0,6	показує, яка частка власного капіталу підприємства спрямована на фінансування його оборотних активів
Коефіцієнт самофінансування	ВОК / ОА	0,3 – 0,4	показує, яка частка оборотних активів підприємства профінансована за рахунок власного оборотного капіталу

Перелік умовних позначень, що використовуються у таблиці: А1- гроші та їх еквіваленти, поточні фінансові інвестиції, А2 – поточна дебіторська заборгованість, А3 – запаси, інші оборотні активи, ПЗ – обсяг поточних зобов'язань, ВОК – власний оборотний капітал, ВК – власний капітал, ОА – оборотні активи.

Ділова активність підприємства у фінансовому аспекті проявляється, насамперед, у швидкості обороту його коштів. Аналіз ділової активності полягає в дослідженні рівнів і динаміки коефіцієнтів та періодів оборотності, тривалості операційного та фінансового циклів (табл. 1.5).

Важливість показників оборотності пояснюється тим, що характеристики обороту багато в чому визначають рівень прибутковості підприємства.

Рентабельність оборотних активів визначається як відношення чистого прибутку до середньої величини оборотних активів підприємства:

$$P_a = \text{ЧП} / \text{ОА}_{\text{сер}} \quad (1.2)$$

де ЧП – чистий прибуток,

ОА_{сер} – середня величина оборотних активів підприємства.

Показує, скільки чистого прибутку припадає на 1 грн. вкладених в оборотні активи коштів. Може визначатись у відсотках.

Таблиця 1.5

Показники ділової активності підприємства

Показник 1	Порядок розрахунку 2	Напрямок зміни 3	Характеристика 4
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	Чиста виручка від реалізації продукції/ Середньорічна вартість оборотних активів	збільшення	відображає швидкість обороту сукупних активів підприємства, тобто показує, скільки разів за досліджуваний період відбувається повний цикл виробництва й обіг, що приносить відповідний ефект у вигляді прибутку, або скільки грошових одиниць реалізованої продукції принесла кожна одиниця активів
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	Собівартість реалізації продукції/ середньорічна вартість запасів	збільшення	відображає число оборотів товарно-матеріальних запасів підприємства за досліджуваний період
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Чиста виручка від реалізації продукції/ Середньорічна сума дебіторської заборгованості	збільшення	показує, скільки разів за рік обернулися кошти, вкладені в розрахунки з дебіторами
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Собівартість реалізації продукції/ Середньорічна сума кредиторської заборгованості	зменшення	показує розширення або зниження комерційного кредиту, наданого підприємству
Періоди обороту	Кількість днів у періоді / Коефіцієнт оборотності	зменшення (для періоду обороту кредиторської заборгованості – збільшення)	характеризує час одного повного обороту загального обсягу оборотних активів, їх окремих складових, кредиторської заборгованості
Тривалість операційного циклу	Період обороту запасів + Період обороту дебіторської заборгованості	зменшення	характеризує кількість днів з моменту придбання підприємством запасів до моменту надходження коштів від дебіторів
Тривалість фінансового циклу	Тривалість операційного циклу – Період обороту кредиторської заборгованості	зменшення	характеризує кількість днів між розрахунком підприємства з постачальниками за придбані запаси до моменту надходження коштів від дебіторів

Проведення факторного аналізу показників ліквідності та платоспроможності, ділової активності, рентабельності та продуктивності активів необхідно здійснювати за допомогою прийому елімінування. Використання цього прийому передбачає визначення кількісного впливу окремого фактору на результативну ознаку. Для цих показників основними факторами є ті показники, що відображені у чисельнику та знаменнику. Визначення показника відношення окремих факторів називається кратною моделлю.

Результати оцінки ефективності управління активами дозволяють сформулювати комплекс пропозицій для підприємства, які допоможуть покращити не лише майновий стан підприємства, а й обумовлять зростання позитивного фінансового результату і рентабельності.

Основними управлінськими рішеннями в даному напрямку є:

- поліпшення організації матеріально-технічного забезпечення;
- зменшення частки активів, що не використовуються в діяльності та зниження витрат на їх утримання;
- підвищення рентабельності активів;
- прискорення оборотності оборотних активів;
- формування нормативного обсягу запасів;
- реструктуризація дебіторської заборгованості;
- оптимізація залишків грошових активів;
- мінімізація втрат активів у процесі їх використання.

Наявність якісних результатів оцінки ефективності управління активами підприємства передбачає проведення поетапного дослідження активів і потребує доступу до всієї необхідної інформації. Достовірність результатів дозволяє приймати ефективні управлінські рішення і досягати поставлених цілей діяльності. Підприємства, які своєчасно виявляють наявні проблеми у формуванні та використанні майна, мають вищі шанси виходу з кризової ситуації, яка склалась чи загрожує в подальшому. Ефективність використання

активів забезпечує підприємству належний майновий та фінансовий стан. Факторний аналіз дає можливість конкретизувати висновки щодо впливу чинників на рівень ефективності управління активами господарюючого суб'єкта.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «ОВЗ ВАГАР»

2.1. Динаміка обсягу та структури активів підприємства

Основним звітним документом для проведення аналізу активів підприємства є бухгалтерський баланс, який являє собою моментальний знімок фінансово-господарського стану підприємства на певну дату. Метою складання балансу є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату.

Під час проведення експрес-аналізу балансу необхідно вивчити і проаналізувати характер змін окремих його статей і розділів. Таке дослідження проводять на основі двох видів аналізу - горизонтального і вертикального.

Метою горизонтального аналізу активів є виявлення абсолютних і відносних змін величини їх статей і критична оцінка виявлених змін. Горизонтальний аналіз полягає у співставленні фінансових даних підприємства за ряд періодів у відносному та абсолютному вимірюваннях.

У даній випускній кваліфікаційній роботі на основі даних Балансу (Додаток А) буде проведено аналіз обсягу та структури активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за 2016-2018 роки, при чому значення показників за 2018 рік визначені як очікувані.

Результати проведених розрахунків абсолютних і відносних змін, які відбулися в загальному обсязі і складі активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за 2016-2018 роки, ілюструє табл. 2.1.

Як бачимо, загальна сума активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» збільшилася на кінець 2016 року на 126482 тис. грн. (або на 31,21%); на кінець 2017 року на 170853 тис. грн. (або на 32,13%); на кінець 2018 року, як очікується, на 488293 тис. грн. (або на 69,50%).

Таблиця 2.1

Динаміка обсягу та складу активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за 2016-2018 роки

Показники	Обсяг, тис. грн				Абсолютна зміна, тис. грн			Темп приросту, %		
	на 31.12.15	на 31.12.16	на 31.12.17	на 31.12.18 (очікув.)	на 31.12.16	на 31.12.17	на 31.12.18	на 31.12.16	на 31.12.17	на 31.12.18
1. Необоротні активи	13682	10067	12233	17666	-3615	2166	5433	-26,42	21,51	44,41
1.1. Нематеріальні активи	69	107	177	124	38	70	-53	55,67	65,27	-29,94
1.2. Незавершені капітальні інвестиції	250	250	250	1406	0	0	1156	0,00	0,00	462,40
1.3. Основні засоби	8870	9228	11324	11387	358	2096	63	4,03	22,71	0,56
1.4. Довгострокові фінансові інвестиції	4493	482	482	4749	-4011	0	4267	-89,27	-0,04	885,27
2. Оборотні активи	391551	521649	690335	1173195	130098	168686	482860	33,23	32,34	69,95
2.1. Запаси	225735	220108	289725	394763	-5627	69617	105038	-2,49	31,63	36,25
2.2. Дебіторська заборгованість, всього	163112	297569	365355	687411	134457	67786	322056	82,43	22,78	88,15
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	144758	221328	308695	559726	76569	87368	251031	52,89	39,47	81,32
Дебіторська заборгованість за розрахунками	2464	32679	18467	20501	30214	-14212	2034	1226,18	-43,49	11,01
Інша поточна дебіторська заборгованість	15890	43563	38193	107184	27673	-5370	68991	174,16	-12,33	180,64
2.3. Поточні фінансові інвестиції	0	0	642	0	0	642	-642	-	-	-100,00
2.4. Гроші та їх еквіваленти	1313	2974	5006	7105	1661	2032	2099	126,44	68,33	41,93
2.5. Інші оборотні активи	681	346	19	55	-334	-327	36	-49,14	-94,51	189,47
2.6. Витрати майбутніх періодів	710	652	29588	83861	-58	28936	54273	-8,17	4438,04	183,43
Всього активів	405233	531716	702568	1190861	126482	170853	488293	31,21	32,13	69,50

Збільшення обсягу активів на кінець 2016 року відбулось переважно за рахунок дебіторської заборгованості, яка зросла на 134457 тис.грн (або на 82,43%), та грошових коштів, що збільшилися на 1661 тис. грн (або на 126,44%); на кінець 2017 року переважно за рахунок: запасів – зростання на 69617 тис. грн. (або на 31,63%), дебіторської заборгованості – зростання на 67786 тис. грн. (або на 22,78%), грошових коштів – зростання на 3032 тис. грн. (або на 68,3%), поточних фінансових інвестицій – зростання на 642 тис. грн. та витрат майбутніх періодів – зростання 28936 тис. грн. (або на 4440,13%); на кінець 2018 року збільшення, як очікується, відбудеться переважно за рахунок довгострокових фінансових інвестицій – зростання на 4267 тис. грн. (або на 885,27%), запасів – зростання на 105038 тис. грн. (або на 36,25%), дебіторської заборгованості – зростання на 322056 тис. грн. (або на 88,15%), грошових коштів – зростання на 2099 тис. грн. (або на 41,93%) та витрат майбутніх періодів – зростання на 54273 тис. грн. (або на 183,43%).

Загальний обсяг необоротних активів досліджуваного підприємства за період аналізу збільшився з 13682 тис.грн. на початок 2016 року до 17666 тис.грн. на кінець 2018 року. При чому найбільше зростання даної складової активів відбудеться, як очікується, станом на 31.12.2018 порівняно з 31.12.2017 – на 44,41%.

У складі необоротних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» стійку тенденцію до зростання мала залишкова вартість основних засобів. Так, у період з 31.12.2015 до 31.12.2018 вона збільшилася з 8870 до 11387 тис.грн., тобто на 28,38%. Величина незавершених капітальних інвестицій упродовж 2016-2017 років не змінювалася і становила 250 тис.грн., а станом на 31.12.2018 склала 1406 тис.грн. Залишкова вартість нематеріальних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» станом на 31.12.2018 становитиме 124 тис.грн., що на 53 тис.грн. (або на 29,94%) менше за значення 31.12.2017. Довгострокові фінансові інвестиції у 2017 році становили 482 тис.грн., а на 31.12.2018 зростуть до 4749 тис.грн.

Що стосується оборотних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР», то можемо спостерігати зростання їх загального обсягу упродовж 2016-2018 років. Так, станом на 31.12.2015 оборотні активи досліджуваного підприємства склали 391551 тис.грн., а вже на кінець 2016 року вони зросли до 521649 тис.грн. (на 130098 тис.грн., або на 33,23%). За 2017 рік обсяг оборотних активів ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» зріс до 690335 тис.грн., а за 2018 рік – до 1173195 тис.грн.

За період аналізу можна спостерігати помітне зростання окремих складових оборотних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР». Так, відбулося збільшення грошових коштів за 2017 рік на 2032 тис. грн. (або на 68,33%), а за 2018 рік - на 2099 тис. грн. (або на 41,93%).

Величина запасів ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» з 31.12.2015 по 31.12.2018 зросла з 225735 до 394763 тис.грн. – майже на 75%.

У той же час, збільшилася сума дебіторської заборгованості за товари та послуги — в абсолютному вимірюванні на 87368 тис. грн. (або на 39,47%) станом на 31.12.17 та на 251031 тис. грн (або на 81,32%) станом на 31.12.18. Це означає, що підприємство фактично кредитувало своїх покупців, які вчасно не розраховувалися за товари та послуги, що надавалися підприємством. Але з іншого боку, якщо підприємство має надійних партнерів, то слід очікувати надходження коштів у наступних періодах, що деяким чином поліпшить ситуацію з показниками ліквідності.

Графічно динаміку обсягу складових активу балансу ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за 2016-2018 роки представимо у вигляді рис. 2.1.

Вертикальний аналіз активів дозволяє зробити висновок про структуру активів в поточному стані, а також проаналізувати її динаміку. За допомогою вертикального аналізу активів можна зробити висновок щодо ступеня ліквідності активів.

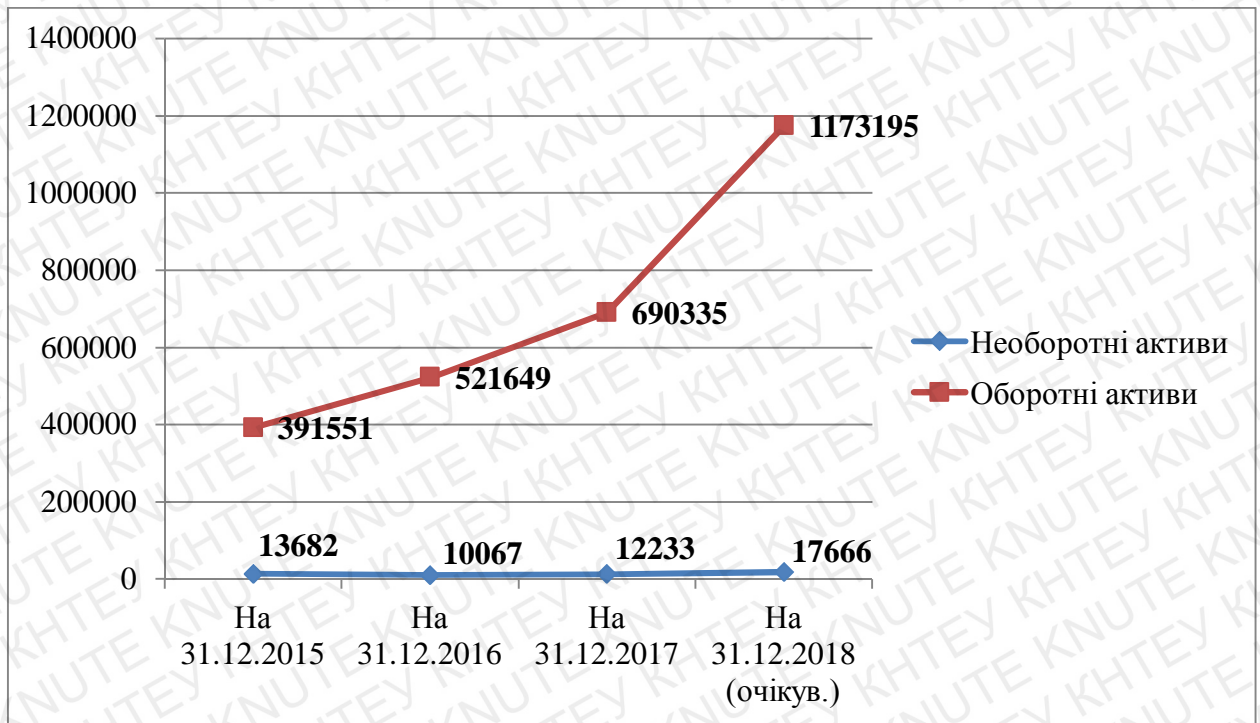

Рис. 2.1. Динаміка обсягу складових активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за 2015-2017 роки, тис.грн.

Технологія вертикального аналізу полягає у тому, що загальну суму активів приймають за 100% і кожен їх статтю представляють у вигляді процентної частки від прийнятого базового значення (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Динаміка структури активів ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» за 2016-2018 роки

Показники	Питома вага, %				Абсолютна зміна по питомій вазі, в.п.		
	на 31.12.15	на 31.12.16	на 31.12.17	на 31.12.18 очікув.	на 31.12.16	на 31.12.17	на 31.12.18
1	2	3	4	5	6	7	8
І. Необоротні активи	3,38	1,89	1,74	1,48	-1,48	-0,15	-0,26
1.1 Нематеріальні активи	0,02	0,02	0,03	0,01	0,00	0,01	-0,01
1.2 Незавершені капітальні інвестиції	0,06	0,05	0,04	0,12	-0,01	-0,01	0,08
1.3 Основні засоби	2,19	1,74	1,61	0,96	-0,45	-0,12	-0,66
1.4 Довгострокові фінансові інвестиції	1,11	0,09	0,07	0,40	-1,02	-0,02	0,33

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8
2. Оборотні активи	96,62	98,11	98,26	98,52	1,48	0,15	0,26
2.1 Запаси	55,70	41,40	41,24	33,15	-14,31	-0,16	-8,09
2.2 Дебіторська заборгованість, всього	40,25	55,96	52,00	57,72	15,71	-3,96	5,72
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	35,72	41,63	43,94	47,00	5,90	2,31	3,06
Дебіторська заборгованість за розрахунками	0,61	6,15	2,63	1,72	5,54	-3,52	-0,91
Інша поточна дебіторська заборгованість	3,92	8,19	5,44	9,00	4,27	-2,76	3,56
2.3 Поточні фінансові інвестиції	0,00	0,00	0,09	0,00	0,00	0,09	-0,09
2.4 Гроші та їх еквіваленти	0,32	0,56	0,71	0,60	0,24	0,15	-0,12
2.5 Інші оборотні активи	0,17	0,07	0,00	0,00	-0,10	-0,06	0,00
2.6. Витрати майбутніх періодів	0,18	0,12	4,21	7,04	-0,05	4,09	2,83
Всього активів	100,00	100,00	100,00	100,0	x	X	x

Аналізуючи дані вертикального аналізу активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за 2016-2018 роки, можна зробити такі висновки:

1. Структура активів підприємства є «легкою», оскільки понад 95% становлять оборотні активи. До переваг такої структури відносять високий ступінь ліквідності активів, їх мобільність та гнучкість. Пороте суттєве домінування оборотних активів погіршує захищеність активів від інфляційного знецінення та збільшує ризик втрати у зв'язку із недобросовісністю контрагентів.

2. Найбільшу частку у загальному обсязі активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» займає поточна дебіторська заборгованість: на кінець 2016 року становила 55,96%, на кінець 2017 року – 52% та на кінець 2018 року - 57,72%. В тому числі переважну частку в обсязі активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» займала дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги: на кінець 2016 року - 41,63%, на кінець 2017 року - 43,94% та на кінець 2018 року - 47%.

3. Суттєву частку у структурі активів досліджуваного підприємства за 2016-2018 роки займали запаси, питома вага яких скоротилася з 55,7% станом на 31.12.2015 до 33,15% станом на 31.12.2018.

4. Питома вага витрат майбутніх періодів в загальному обсязі активів досліджуваного підприємства з 31.12.2015 по 31.12.2018 зросла з 0,18 до 7,04%.

5. Частка таких складових активів ТОВ «ОВЗ «ВАГАР», як поточні фінансові інвестиції, гроші та їх еквіваленти, інші оборотні активи за 2016-2018 роки не перевищувала 1%.

Наочно динаміка структури активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за 2016-2018 роки наведена на рис. 2.2.

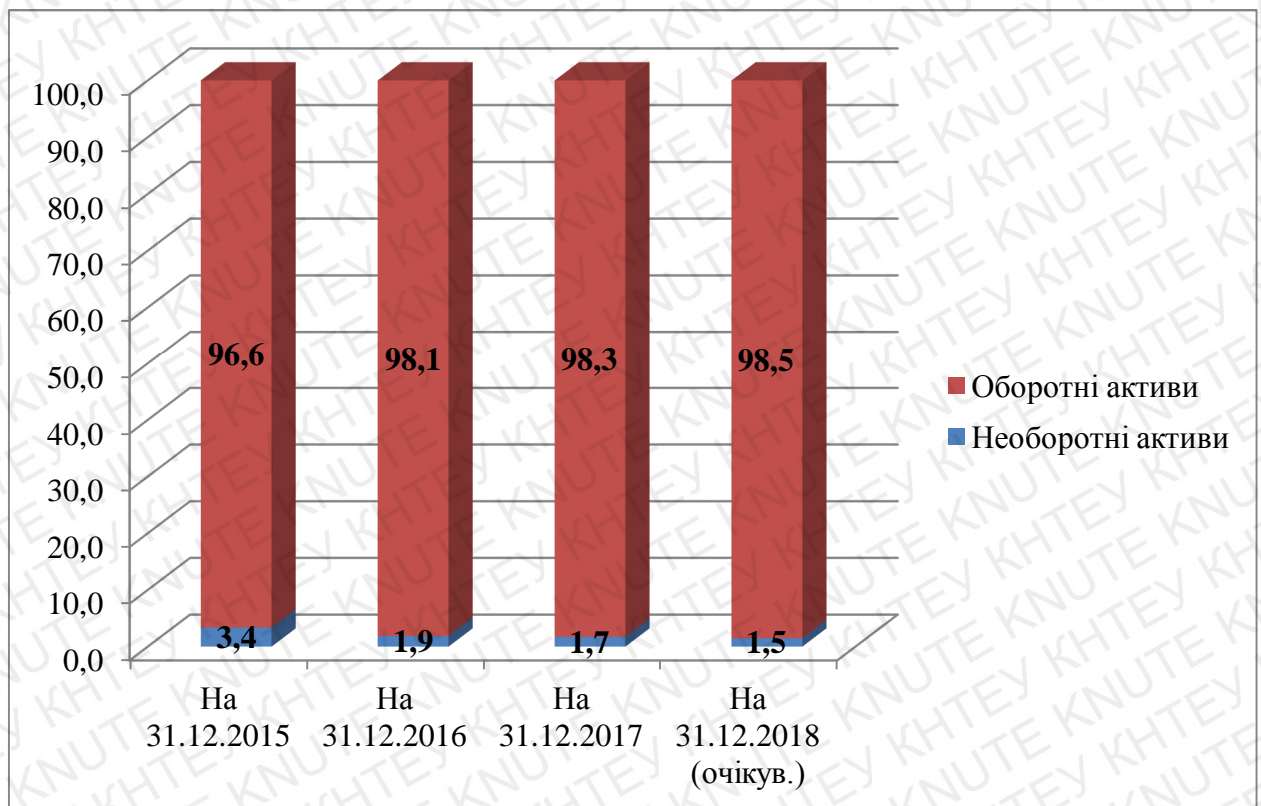

Рис. 2.2. Динаміка структури активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за 2016-2018 роки, %

На основі даних табл. 2.3 проаналізуємо структуру необоротних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за 2016-2018 роки.

Таблиця 2.3

**Динаміка структури необоротних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР»
за 2016-2018 роки**

Показники	Питома вага, %				Абсолютна зміна по питомій вазі, в.п.		
	на 31.12.15	на 31.12.16	на 31.12.17	на 31.12.18 (очікув.)	на 31.12.16	на 31.12.17	на 31.12.18
1. Нематеріальні активи	0,50	1,06	1,45	0,70	0,56	0,38	-0,74
2. Незавершені капітальні інвестиції	1,83	2,48	2,04	7,96	0,66	-0,44	5,92
3. Основні засоби	64,83	91,67	92,57	64,46	26,84	0,90	-28,11
4. Довгострокові фінансові інвестиції	32,84	4,79	3,94	26,88	-28,05	-0,85	22,94
Необоротні активи всього	100	100	100	100	x	x	x

Як бачимо з даних табл. 2.3, в структурі необоротних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» у досліджуваному періоді домінуючою була частка основних засобів, зокрема станом на 31.12.2016 та 31.12.2017 вона складала 91,67 та 92,57% відповідно. Станом на кінець 2018 року основні засоби в загальному обсязі необоротних активів досліджуваного підприємства становитиме 64,46%, що стало наслідком суттєвого зростання в структурі довгострокових фінансових інвестицій, частка на 31.12.2018 складе 26,88%, що на 22,94 в.п. перевищує значення 31.12.2017. Питома вага незавершених капітальних інвестицій зростає з 1,83% станом на 31.12.2015 до 7,96% станом на 31.12.2018. Частка нематеріальних активів в структурі необоротних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за 2016-2018 роки становила в середньому 0,93%.

Графічно структура необоротних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» станом на кінець 2018 року зображена на рис. 2.3.

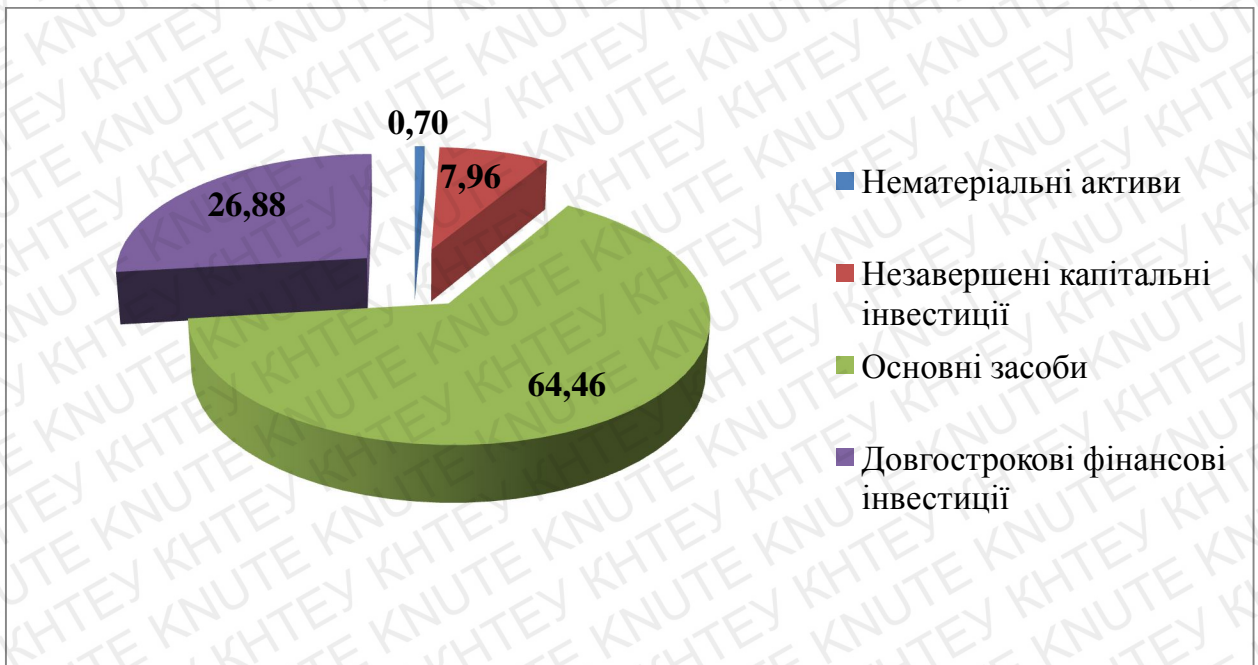

Рис. 2.3. Структура необоротних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» станом на 31.12.2018, %

Висновки щодо структури оборотних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за досліджувані роки можна зробити на підставі даних табл. 2.4.

Так, в структурі оборотних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» станом на 31.12.2015 домінувала частка запасів – 57,65%. Упродовж наступних періодів аналізу понад 50% оборотних активів досліджуваного підприємства посідала дебіторська заборгованість, частка якої зростає з 57,04% станом на 31.12.2016 до 58,59% станом на 31.12.2018. Питома вага товарної дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» на 31.12.2018 становитиме, як очікується, 47,71%. Помітною в структурі оборотних активів досліджуваного підприємства упродовж 2016-2018 років була частка іншої поточної дебіторської заборгованості, яка з 31.12.2015 по 31.12.2018 зростає з 4,06 до 9,14%. Питома вага витрат майбутніх періодів становила 4,29 та 7,15% станом на 31.12.2017 та 31.12.2018 відповідно.

Наочно структура оборотних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» станом на кінець 2017 року зображена на рис. 2.4. Для поглиблення висновків щодо загального стану активів досліджуваного підприємства проаналізуємо джерела їх фінансування які відображаються у пасиві балансу підприємства.

Таблиця 2.4

**Динаміка структури оборотних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР»
за 2016-2018 роки**

Показники	Питома вага, %				Абсолютна зміна по питомій вазі, в.п.		
	на 31.12.15	на 31.12.16	на 31.12.17	на 31.12.18 (очікув.)	на 31.12.16	на 31.12.17	на 31.12.18
1. Запаси	57,65	42,19	41,97	33,65	-15,46	-0,23	-8,32
2. Дебіторська заборгованість, всього	41,66	57,04	52,92	58,59	15,39	-4,12	5,67
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	36,97	42,43	44,72	47,71	5,46	2,29	2,99
Дебіторська заборгованість за розрахунками	0,63	6,26	2,68	1,75	5,64	-3,59	-0,93
Інша поточна дебіторська заборгованість	4,06	8,35	5,53	9,14	4,29	-2,82	3,60
3. Поточні фінансові інвестиції	0,00	0,00	0,09	0,00	0,00	0,09	-0,09
4. Гроші та їх еквіваленти	0,34	0,57	0,73	0,61	0,23	0,16	-0,12
5. Інші оборотні активи	0,17	0,07	0,00	0,00	-0,11	-0,06	0,00
6. Витрати майбутніх періодів	0,18	0,12	4,29	7,15	-0,06	4,16	2,86
Оборотні активи всього	100	100	100	100	X	x	X

За результатами проведення горизонтального аналізу пасивів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» (табл. 2.5) слід зазначити, що власний капітал підприємства збільшувався переважно за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку. Так, за період аналізу нерозподілений прибуток зростав на 25,07; 25,26 та 37,86% відповідно. Загалом його величина з 89409 тис.грн. станом на 31.12.15 збільшилася до 193100 тис.грн. станом на 31.12.18. Позиковий капітал ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за 2016-2018 роки також мав тенденцію до збільшення. Так, на кінець 2016 року його обсяг збільшився на 10268 тис.грн. (або на 33,62%), на кінець 2017 року - на 142608 тис.грн. (або на 34,94%), а на кінець 2018 року - на 435180 тис.грн. (або на 79,02%).

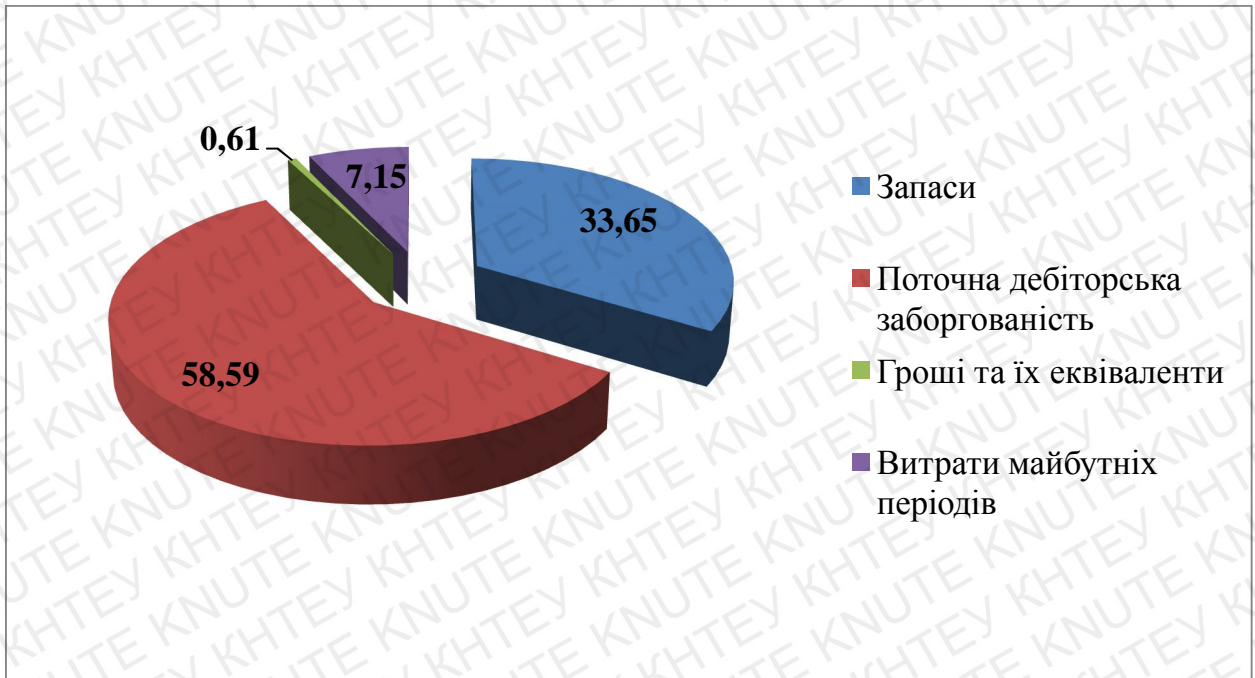

Рис. 2.4. Структура оборотних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» станом на 31.12.2018, %

У складі позикового капіталу досліджуваного підприємства стійкою тенденцією зростання характеризувався обсяг поточних зобов'язань і забезпечень. Як бачимо з даних табл. 2.6 у структурі пасивів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» впродовж 2016-2018 років понад 75% становив позиковий капітал.

До переваг такої структури капіталу слід віднести низьку вартість формування капіталу, необмеженість обсягів його залучення, можливість підвищити рентабельність власного капіталу за рахунок залучення позикових коштів (ефект фінансового важеля). Разом з тим суттєва питома вага позикового капіталу в загальному обсязі джерел фінансування активів посилює фінансову залежність підприємства та збільшує ризики. Значну частку в пасиві балансу досліджуваного підприємства займає нерозподілений прибуток: на кінець 2015 року - 22,06%, на кінець 2016 року - 21,03%, на кінець 2017 року - 19,94 % та на кінець 2018 року - 16,22%; кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги: на кінець 2015 року - 49,50%, на кінець 2016 року - 39,36%, на кінець 2017 року - 57,41 % та на кінець 2018 року - 65,39%.

Таблиця 2.5

Динаміка обсягу та складу капіталу ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за 2016-2018 роки

Показники	Обсяг, тис. грн				Абсолютна зміна, тис. грн			Темп приросту, %		
	на 31.12.15	на 31.12.16	на 31.12.17	на 31.12.18 очікув.	на 31.12.16	на 31.12.17	на 31.12.18	на 31.12.16	на 31.12.17	на 31.12.18
1. Власний капітал	99793	123590	151835	204948	23798	28245	53113	23,85	22,85	34,98
1.1 Зареєстрований (пайовий) капітал	10384	10384	10384	10384	0	1	0	0,00	0,00	0,00
1.2 Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	89409	111822	140067	193100	22413	28245	53033	25,07	25,26	37,86
1.3 Додатковий капітал	0	1385	1384	1464	1385	-1	80	-	-0,04	5,78
2. Позиковий капітал	305440	408126	550733	985913	102686	142607	435180	33,62	34,94	79,02
2.1 Довгострокові зобов'язання і забезпечення	30000	73060	103318	53383	43060	30258	-49935	143,53	41,42	-48,33
Довгострокові кредити банків		23000	61800	51800	23000	38800	-10000		168,70	-16,18
Інші довгострокові зобов'язання	30000	50000	41377		20000	-8623	-41377	66,67	-17,25	-100,00
Довгострокові забезпечення		60	141	1583	60	81	1442		136,18	1022,70
2.2 Поточні зобов'язання і забезпечення	275440	335067	447415	932530	59627	112348	485115	21,65	33,53	108,43
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	200608	209264	403339	778727	8656	194075	375388	4,31	92,74	93,07
Короткострокові кредити банків	68824	80411	0	137097	11587	-80411	137097	16,83	-100,00	-
Векселі видані	0	10000	5000	0	10000	-5000	-5000	-	-50,00	-100,00
Поточні зобов'язання за розрахунками	5377	3722	3464	6164	-1655	-258	2700	-30,78	-6,93	77,94
Інші поточні зобов'язання	631	31670	35612	10542	31039	3942	-25070	4919,02	12,45	-70,40
Джерела фінансування активів, всього	405233	531716	702568	1190861	126482	170853	488293	31,21	32,13	69,50

Таблиця 2.6

**Динаміка структури капіталу ТОВ «ОВЗ «ВАГАР»
за 2016-2018 роки**

Показники	Питома вага, %				Абсолютна зміна по питомій вазі, в.п.		
	на 31.12.15	на 31.12.16	на 31.12.17	на 31.12.18 (очікув.)	на 31.12.16	на 31.12.17	на 31.12.18
1. Власний капітал	24,63	23,24	21,61	17,21	-1,38	-1,63	-4,40
1.1 Зареєстрований (пайовий) капітал	2,56	1,95	1,48	0,87	-0,61	-0,47	-0,61
1.2 Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	22,06	21,03	19,94	16,22	-1,03	-1,09	-3,72
1.3 Додатковий капітал	0,00	0,26	0,20	0,12	0,26	-0,06	-0,07
2. Позиковий капітал	75,37	76,76	78,39	82,79	1,38	1,63	4,40
<i>2.1 Довгострокові зобов'язання і забезпечення</i>							
Довгострокові кредити банків	0,00	4,33	8,80	4,35	4,33	4,47	-4,45
Інші довгострокові зобов'язання	7,40	9,40	5,89	0,00	2,00	-3,51	-5,89
Довгострокові забезпечення	0,00	0,01	0,02	0,13	0,01	0,01	0,11
<i>2.2 Поточні зобов'язання і забезпечення</i>							
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	49,50	39,36	57,41	65,39	-10,15	18,05	7,98
Короткострокові кредити банків	16,98	15,12	0,00	11,51	-1,86	-15,12	11,51
Векселі видані	0,00	1,88	0,71	0,00	1,88	-1,17	-0,71
Поточні зобов'язання за розрахунками	1,33	0,70	0,49	0,52	-0,63	-0,21	0,02
Інші поточні зобов'язання	0,16	5,96	5,07	0,89	5,80	-0,89	-4,18
Джерела фінансування активів, всього	100	100	100	100	x	x	x

Таким чином, за період аналізу підприємство ТОВ «ОВЗ ВАГАР» наростило обсяг своїх активів переважним чином за рахунок використання власного капіталу.

2.2. Оцінка ефективності управління активами підприємства

З метою отримання поглиблених висновків щодо стану управління активами на досліджуваному підприємстві проведемо аналіз показників ефективності їх використання у розрізі складових – необоротні та оборотні активи.

Основна мета управління необоротними активами полягає у забезпеченні їх своєчасного оновлення та ефективного використання. Ефективне управління необоротними активами є одним із найважливіших чинників розвитку підприємства.

На підставі даних табл. 2.7 проаналізуємо ефективність використання необоротних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за 2016-2018 роки.

Таблиця 2.7

Динаміка показників ефективності використання необоротних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за 2016-2018 роки

Показники	2016 рік	2017 рік	2018 рік (очікув.)	Абсолютна зміна	
				2017р з 2016р	2018р з 2017р
1. Продуктивність необоротних активів	76,3	125,6	169,7	49,3	44,1
2. Місткість необоротних активів	0,013	0,008	0,006	-0,005	-0,002
3. Рентабельність необоротних активів, %	197,9	261,2	357,8	63,3	96,6

Як свідчать дані табл. 2.7, обсяг чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ТОВ «ОВЗ ВАГАР» в розрахунку на 1 грн. середньорічної вартості необоротних активів мав стійку тенденцію до зростання, про що свідчить динаміка показника продуктивності необоротних активів, який за період аналізу зріс з 76,3 у 2016 році до 169,7 у 2018 році.

У свою чергу, протилежну тенденцію мала зміна показника місткості необоротних активів, який характеризує величину середньорічної вартості необоротних активів в розрахунку на 1 грн. обсягу чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Так, місткість необоротних

активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» скоротилася з 0,013 у 2016 році до 0,006 у 2018 році. Показник рентабельності необоротних активів досліджуваного підприємства зростає і у 2018 році досягне значення 357,8 грн. чистого прибутку, що припадає на кожні 100 грн. середньорічної вартості необоротних активів.

З метою отримання висновків щодо стану використання основних засобів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» у 2016-2018 роках в табл. 2.8 були розраховані показники їх стану (коефіцієнти придатності та зносу) та ефективності використання (фондовіддача, фондомісткість, рентабельність основних засобів).

Таблиця 2.8

Динаміка показників стану та ефективності використання основних засобів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за 2016-2018 роки

Показники	2016 рік	2017 рік	2018 рік (очікув.)	Абсолютна зміна	
				2017р з 2016р	2018р з 2017р
1. Фондовіддача	100,2	136,3	223,4	36,1	87,1
2. Фондомісткість	0,010	0,007	0,004	-0,003	-0,003
3. Рентабельність основних засобів, %	259,7	283,4	471,0	23,7	187,6
4. Коефіцієнт придатності	0,55	0,53	0,49	-0,02	-0,04
5. Коефіцієнт зносу	0,45	0,47	0,51	0,02	0,04

Як свідчать дані табл. 2.8, обсяг чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ТОВ «ОВЗ ВАГАР» в розрахунку на 1 грн. середньорічної вартості основних засобів характеризувався стійкою тенденцією до зростання та у 2018 році досяг значення 223,4. В той же час спостерігаємо скорочення показника фондомісткості, що є позитивною тенденцією. Високі значення має показник рентабельності основних засобів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» у 2016-2018 роках. Зокрема, у 2018 році на кожні 100 грн. середньорічної вартості основних засобів припадало 471 грн. чистого прибутку.

Позитивним є те, що у 2016-2018 роках значення коефіцієнта придатності основних засобів перевищували значення коефіцієнта зносу. Проте, вже у 2018 році 51% первісної вартості основних засобів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» вже було перенесено до складу витрат і включено в ціну товарів, а значить відшкодовано підприємству. При цьому коефіцієнт придатності склав 0,49.

З метою оцінки ефективності управління оборотними активами досліджуваного підприємства розрахуємо та проаналізуємо в динаміці показники ліквідності та платоспроможності, ділової активності та рентабельності оборотних активів.

Ліквідність підприємства можна оперативно визначити за допомогою коефіцієнтів ліквідності та платоспроможності, значення та динаміка яких для ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за 2016-2018 роки наведені в табл. 2.9.

Сума ліквідних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» збільшується з кожним роком за рахунок значного збільшення дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги і на кінець 2018 року становить 1173195 тис. грн..

Сума швидколіквідних активів з кожним роком збільшується та на кінець 2018 року досягає 694516 тис. грн..

Сума готових засобів платежу також збільшується з кожним роком. На кінець 2016 року вона зросла на 1661 тис. грн. - до 2974 тис. грн за рахунок збільшення грошових коштів в національній валюті, на кінець 2017 року на 2674 тис. грн - до 5648 тис. грн за рахунок збільшення грошових коштів в національній валюті та поточних фінансових інвестицій, а на кінець 2018 року зростає до 7105 тис. грн за рахунок збільшення тільки грошових коштів в національній валюті.

Коефіцієнт забезпеченості показує на скільки підприємство може забезпечити себе ліквідними активами, швидколіквідними активами і готовими засобами платежу.

Таблиця 2.9

Динаміка показників ліквідності та платоспроможності ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за 2016-2018 роки

Показники	Фактично на:				Абсолютна зміна					
					Базисна			Ланцюгова		
	на 31.12.15	на 31.12.16	на 31.12.17	на 31.12.18 (очікув.)	на 31.12.16	на 31.12.17	на 31.12.18	на 31.12.16	на 31.12.17	на 31.12.18
1. Сума ліквідних активів, тис. грн.	391551	521648	690335	1173195	130098	298785	781645	130098	168687	482860
2. Сума швидколіквідних активів, тис. грн.	164425	300543	371003	694516	136118	206578	530091	136118	70460	323513
3. Сума готових засобів платежу, тис. грн.	1313	2974	5648	7105	1661	4335	5792	1661	2674	1457
4. Коефіцієнт забезпеченості:										
ліквідними активами	0,97	0,98	0,98	0,99	0,01	0,02	0,02	0,01	0,00	0,00
швидколіквідними активами	0,41	0,57	0,53	0,58	0,16	0,12	0,18	0,16	-0,04	0,06
готовими засобами платежу	0,003	0,006	0,008	0,006	0,003	0,006	0,003	0,003	0,002	-0,002
5. Загальний коефіцієнт покриття	1,42	1,56	1,54	1,26	0,14	0,12	-0,16	0,14	-0,02	-0,28
6. Проміжний коефіцієнт покриття	0,60	0,90	0,83	0,74	0,30	0,23	0,15	0,30	-0,07	-0,08
7. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,005	0,009	0,013	0,008	0,004	0,008	0,003	0,004	0,004	-0,005
8. Коефіцієнт відволікання оборотних активів:										
У запаси	0,58	0,42	0,42	0,34	-0,15	-0,16	-0,24	-0,15	0,00	-0,08
У дебіторську заборгованість	0,42	0,57	0,53	0,59	0,15	0,11	0,17	0,15	-0,04	0,06
9. Коефіцієнт маневрування	0,86	0,92	0,92	0,91	0,06	0,06	0,05	0,06	0,00	-0,01

Показник забезпеченості ліквідними активами та швидколіквідними активами зростає і на кінець 2016 та 2017 років становить 0,98, а потім незначно зростає до 0,99 на кінець 2018 року. Показник забезпеченості готовими засобами платежу майже однаковий на кінець 2016-2018 років і становить близько 0,01, бо частка готових засобів платежу в усіх активах підприємства дуже низька.

Загальний коефіцієнт покриття показує, скільки гривень поточних активів підприємства припадає на одну гривню поточних зобов'язань. Суть застосування даного показника полягає в тому, що підприємство погашає короткострокові зобов'язання в основному за рахунок поточних активів, отже, якщо поточні активи перевищують по величині поточні зобов'язання, підприємство вважається ліквідним.

З розрахунків загальний коефіцієнт покриття на кінець 2015 року становить – 1,42, на кінець 2016 року - 1,56, на кінець 2017 року - 1,54, а на кінець 2018 року - 1,26. Значення показника по всіх роках нижче за оптимальне (для торгівлі має становити 2-3). Це свідчить про те, що підприємство має недостатній обсяг оборотних активів для погашення поточних зобов'язань.

Проміжний коефіцієнт покриття показує наскільки короткострокові зобов'язання можуть бути погашені за рахунок готових засобів платежу та дебіторської заборгованості. На кінець 2016-2018 років показник перевищує нижню межу нормативного значення (0,7-0,8) і становить 0,9, 0,83 та 0,74, тільки на кінець 2015 року становить 0,6.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина короткострокових позикових зобов'язань може бути при необхідності погашена негайно. Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності повинно бути у межах від 0,2 до 0,35. На підприємстві ТОВ «ОВЗ ВАГАР» показник по всіх роках становить приблизно 0,01. Це дуже низьке значення, проте за цим показником не можна робити відразу негативні висновки щодо можливості підприємства негайно погасити свої борги, бо малоймовірно, щоб усі кредитори підприємства водночас пред'являли йому свої боргові вимоги.

Коефіцієнт відволікання оборотних активів у запаси зменшується на кінець 2016 року на 0,16 і становить 0,42, а на кінець 2018 року знову зменшується на 0,08 і становить 0,34. Таким чином, питома вага найменш ліквідної складової оборотних активів в їх загальній сумі на 31.12.18 дорівнюватиме 34%.

Коефіцієнт відволікання оборотних активів у дебіторську заборгованість становить на кінець 2015 року 0,42, на кінець 2016 року - 0,57, знижується до 0,53 на кінець 2017 року та знову зростає до 0,59 на кінець 2018 року за рахунок збільшення дебіторської заборгованості більшими темпами порівняно із загальним обсягом оборотних активів.

Коефіцієнт маневрування показує, яка частина власних коштів підприємства знаходиться в мобільній формі, що дозволяє відносно вільно маневрувати цими коштами. Забезпечення власних поточних активів власним капіталом є гарантією стійкості фінансового стану при нестійкій кредитній політиці. Високі значення коефіцієнту маневрування позитивно характеризують фінансовий стан. Впродовж 2016-2018 років значення показника для ТОВ «ОВЗ ВАГАР» становило в середньому 0,9, а це означає, що 90% власного капіталу підприємства було спрямовано на фінансування його оборотних активів.

Наочно динаміку показників платоспроможності ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за 2016-2018 роки зображено на рис. 2.5.

Отже, аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства допомагає визначити можливість покриття зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких у грошові кошти відповідає строку погашення зобов'язань. Можна зробити висновок, що ліквідність - це спроможність будь-якого з активів трансформуватися в грошові кошти, а рівень ліквідності визначається тривалістю періоду, впродовж якого ця трансформація може бути здійснена.

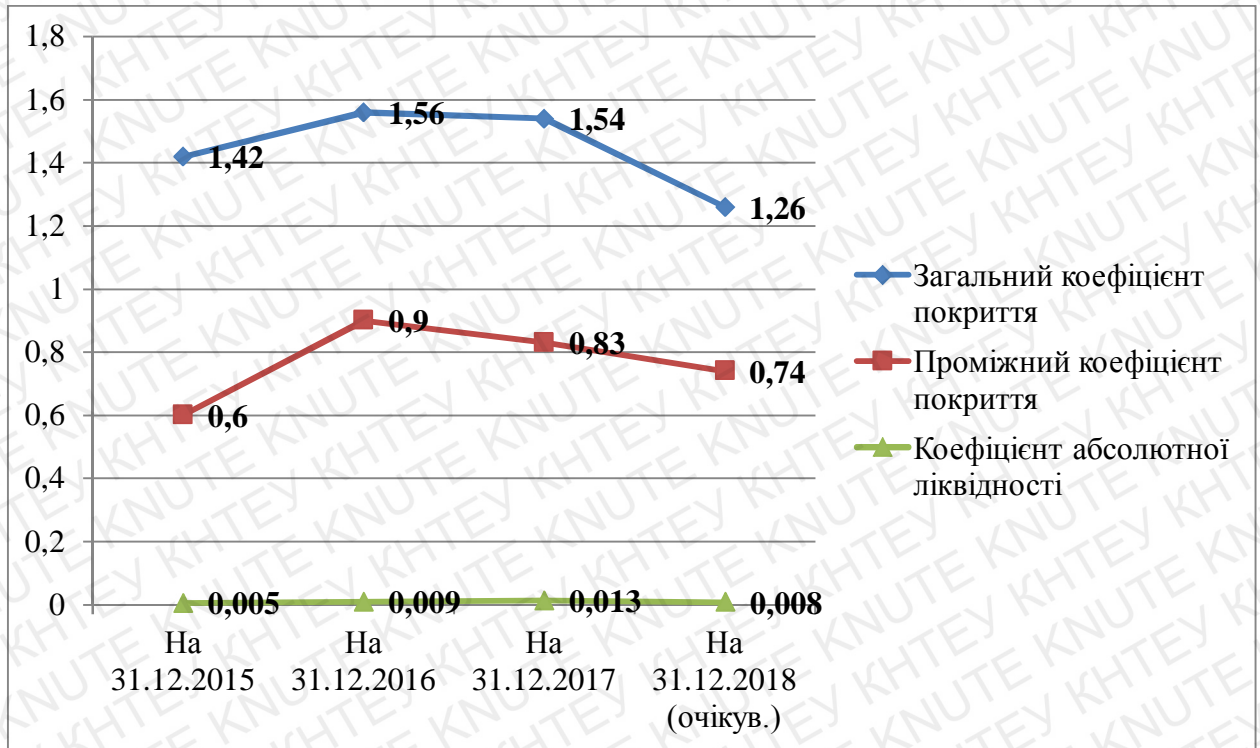

Рис. 2.5. Динаміка показників платоспроможності ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за 2016-2018 роки

Аналіз ділової активності дозволяє проаналізувати ефективність основної діяльності підприємства, що характеризується швидкістю обертання ресурсів підприємства. Аналіз здійснюється за допомогою періоду та коефіцієнтів оборотності. Для ТОВ «ОВЗ ВАГАР» розраховані значення показників ділової активності наведені в табл. 2.10.

Коефіцієнти оборотності – показники ділової активності підприємства, яка характеризує наскільки швидко сформований капітал обертається в процесі його господарської діяльності.

Коефіцієнт оборотності активів є базовим для характеристики використання активів. Проаналізувавши дані можна зробити висновок, що коефіцієнт оборотності оборотних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» з кожним роком має тенденцію до підвищення. В 2016 році коефіцієнт оборотності всіх оборотних активів становив 2 рази, в 2017 році – 2,3 рази, а в 2018 році підвищився до 2,7 разів. Можна говорити про те, що вкладені підприємством кошти у різні складові його оборотних активів вивільняються швидше.

Таблиця 2.10

**Динаміка показників ділової активності ТОВ «ОВЗ ВАГАР»
за 2016-2018 роки**

Показники	2016 рік	2017 рік	2018 рік (очікув.)	Абсолютна зміна		Темп приросту, %	
				2017 р. з 2016 р.	2018 р. з 2017 р.	2017 р. з 2016 р.	2018 р. з 2017 р.
1. Період обороту, днів							
1.1 Всіх оборотних активів	183,8	157,9	134,0	-26,0	-23,9	-14,14	-15,10
1.2 Дебіторської заборгованості	92,7	86,4	75,7	-6,4	-10,7	-6,85	-12,33
1.3 Кредиторської заборгованості	99,6	96,3	107,4	-3,3	11,1	-3,29	11,54
1.4 Запасів	103,5	77,4	61,5	-26,2	-15,9	-25,27	-20,57
2. Коефіцієнт оборотності, разів							
2.1 Всіх оборотних активів	2,0	2,3	2,7	0,3	0,4	16,47	17,79
2.2 Дебіторської заборгованості	3,9	4,2	4,8	0,3	0,6	7,36	14,06
2.3 Запасів	3,5	4,7	5,9	1,2	1,2	33,71	25,85
2.4 Кредиторської заборгованості	3,7	3,8	3,4	0,1	-0,4	3,41	-10,34
3. Тривалість операційного циклу, днів	196,3	163,7	137,2	-32,5	-26,6	-16,57	-16,22
4. Тривалість фінансового циклу, днів	96,7	67,4	29,7	-29,2	-37,7	-30,25	-55,88

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості характеризує цілу низку господарських явищ:

- 1) відображає ефективність політики підприємства з кредитування покупців з точки зору збору оплати за реалізацію в кредит;
- 2) характеризує рівень комерційного ринку, зумовленого реалізацією товару к кредит;
- 3) допомагає порівнювати умови кредитування покупців на певному підприємстві з умовами кредитування конкурентів та середньогалузевими.

Значення коефіцієнта на ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» з кожним роком зростає і становить в 2016 році 3,9 рази, в 2017 році – 4,2 рази та в 2018 році – 4,8 рази. В цілому вважається, що чим більше значення коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості, тим відповідно менший ризик неоплати платежів підприємством. Низьке значення цього показника, що можемо спостерігати на ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» свідчить про зростання дебіторської заборгованості, тобто зниження використання підприємством комерційного кредиту. Але з іншого боку, досвід багатьох компаній у розвинених країнах свідчить про необхідність надання покупцям відстрочки у платі за свою продукцію. Інакше в умовах конкуренції вони можуть втратити ринки збуту своєї продукції.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості показує швидкість обороту кредиторської заборгованості підприємства. В 2016 році показник становив 3,7 рази, в 2017 році - 3,8 рази, а в 2018 році спостерігаємо зменшення до 3,4 рази. Взагалі скорочення коефіцієнту оборотності кредиторської заборгованості для підприємства є позитивним явищем, адже довше можна користуватися дешевим джерелом фінансування активів.

Коефіцієнт оборотності товарно-матеріальних запасів показує, що кількість обороту запасів у 2016 році становила 3,5 рази, в 2017 році - 4,7 рази та в 2018 році – 4,8 рази. Збільшення цього показника є позитивною тенденцією.

Період обороту всіх оборотних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» в 2016 році становить 183,8 днів, в 2017 році – 157,9 днів та в 2018 році знижується до 134 днів. Зменшення цього показника є позитивною тенденцією, бо оборотні активи швидше обертаються.

Період обороту дебіторської заборгованості характеризує середній період інкасації дебіторської заборгованості, тобто період її погашення. В 2016 році значення показника становить 92,7 днів, в 2017 році – 86,4 днів та в 2018 році зменшується до 75,7 днів. Тенденція цього показника є позитивною,

оскільки має місце скорочення періоду погашення дебіторської заборгованості.

Період одного обороту товарно-матеріальних запасів характеризує період, протягом якого запаси трансформуються в грошові кошти або дебіторську заборгованість. В 2016 році цей показник 103,5 днів, в 2017 році зменшується на 25,2 дня - до 77,4 дня, в 2018 році зменшується до 61,5 днів. Позитивною є тенденція до зменшення цього показника, якщо це не перешкоджає нормальному процесу діяльності підприємства, не загрожує дефіцитом товарно-матеріальних ресурсів.

Період погашення кредиторської заборгованості ТОВ «ОВЗ ВАГАР» у 2016-2018 роках в середньому становив 101,1 дня.

У перебігу аналізу показників ділової активності доцільно порівняти оборотність дебіторської і кредиторської заборгованостей. Так, обчислені коефіцієнти показують, що оборот кредиторської заборгованості становить в 2018 році 3,4 рази, а оборотність дебіторської заборгованості — 4,8 рази. Це означає, що підприємство погашає свої борги постачальникам в середньому 3,4 рази за рік, що відповідає середньому терміну погашення кредиторської заборгованості 107,4 дня. Якщо ми порівняємо показники дебіторської і кредиторської заборгованості, то в 2018 році ТОВ «ОВЗ ВАГАР» дозволяло собі затримувати розрахунки з кредиторами. Показники ліквідності кредиторської заборгованості нижчі, ніж дебіторської. Підприємство погашає свою кредиторську заборгованість постачальникам у середньому на 107 день, тоді як від дебіторів кошти надходять на 76 день. Така тенденція спостерігається по всіх роках.

Важливим для оцінки господарської діяльності підприємства є визначення тривалості операційного і фінансового циклу. В цілому немає нормативних значень для тривалості цих циклів, але чим вони коротші, тим кращою є ділова активність підприємства.

Тривалість операційного циклу показує скільки в середньому днів необхідно для продажу і оплати товарів підприємства. В 2016 році тривалість

операційного циклу ТОВ «ОВЗ ВАГАР» становить 196,3 дні, в 2017 році - 163,7 дні, а в 2018 році - 137,2 днів. Значення цього показника знижується з кожним роком, що є позитивною тенденцією для підприємства.

Тривалість фінансового циклу також має позитивну тенденцію до скорочення і становила в 2016 році – 96,7 днів, в 2017 році – 67,4 днів, а в 2018 році – 29,7 днів.

Ефективність управління підприємством визначається темпами прискорення оборотності ресурсів, що повинно знаходити своє відображення у відповідних показниках. Нормативного значення показників не має, але чим швидше обертаються ресурси підприємства, тим краще. Підвищення оборотності ресурсів є поряд з високою прибутковістю другим важелем підвищення фінансового благополуччя підприємства. Низький рівень коефіцієнтів оборотності активів може свідчити про недостатню завантаженість та низьку ефективність експлуатації виробничих потужностей, зростання дебіторської заборгованості та запасів.

Отже, підвищення ефективності діяльності підприємства здійснюється за рахунок прискорення коефіцієнтів оборотності ресурсів і скорочення періоду їх обороту.

Показники рентабельності є важливими для характеристики складових формування прибутку і доходів підприємства. Вони більш повно, ніж прибуток, характеризують кінцеві результати господарювання, тому що їх величина показує співвідношення між наявними та використаними ресурсами.

Наочно динаміка показників рентабельності активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за 2016-2018 роки наведена на рис. 2.6.

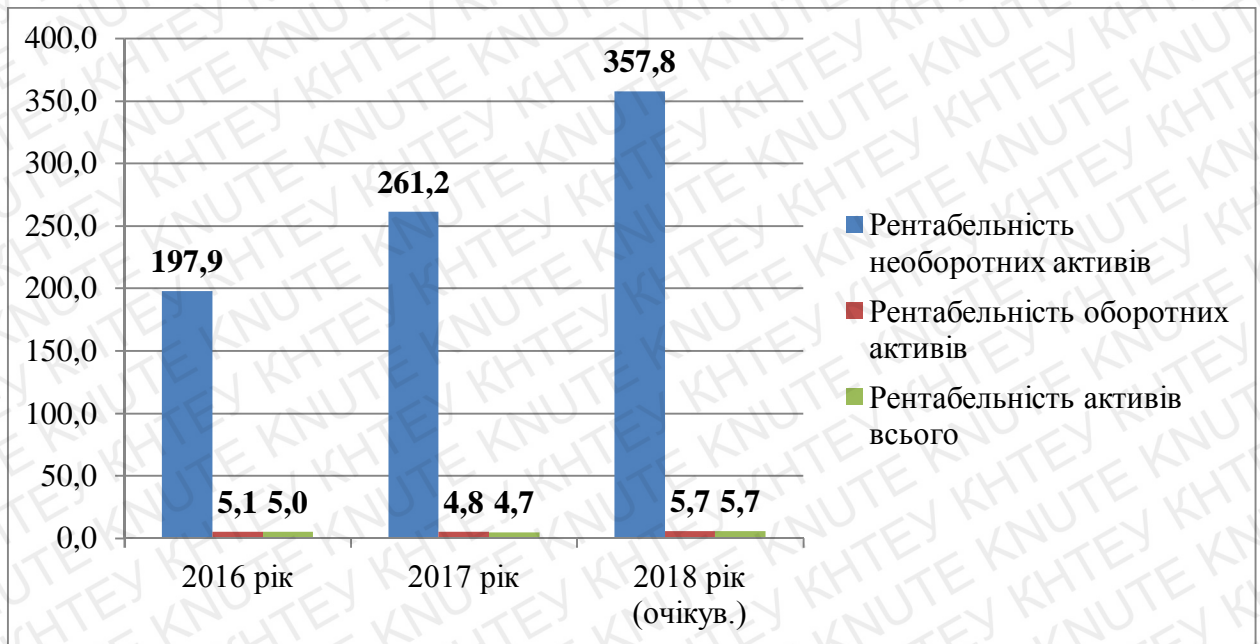

Рис. 2.6. Динаміка показників рентабельності активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за 2016-2018 роки, %

Ці показники дають уявлення про те, наскільки ефективно підприємство здійснює свою діяльність, контролює витрати на закупівлю і реалізацію товарів, і який чистий прибуток при цьому отримує. Нормативного значення для коефіцієнтів рентабельності не існує, але є загальне правило, чим вище значення коефіцієнту, тим краще. Збільшення показника протягом звітного періоду свідчить про покращання результатів діяльності підприємства, зменшення – про погіршення.

Рентабельність активів - це комплексний показник, що дозволяє оцінювати результати основної діяльності підприємства. Він виражає віддачу, що приходиться на гривню активів підприємства. Цей показник повинен бути одним з основних робочих інструментів керівника в управлінні підприємством. Будучи найважливішим показником ефективності його діяльності, він поєднує весь набір елементів, що описують різні сторони роботи підприємства. Аналізуючи взаємозв'язки, можна виділити елементи, що справляють найбільш сильний негативний вплив, і зосередити увагу на них. На кожні 100 гривень, вкладених в активи, ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» отримало прибутку в 2016 році - 5 грн., в 2017 році – 4,7 грн., а в 2018 році – 5,7 грн..

Рентабельність оборотних активів ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» становила 5,1; 4,8 та 5,7% у 2016-2018 роках відповідно.

Отже, зробивши аналіз, слід зазначити, що в цілому досліджуване підприємство ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» використовує свої активи ефективно, проте є ряд негативних тенденцій, які потребують покращення у плановому періоді.

2.3. Оцінка впливу факторів на ефективність управління активами підприємства

До найзагальніших показників комплексної оцінки ефективності управління належать показники дохідності й рентабельності. При проведенні узагальнюючої оцінки ефективності управління активами підприємства та факторів, що на неї впливають, більшість науковців сходиться на думці щодо доцільності аналізу впливу факторів на рентабельність (прибутковість) активів підприємства, що можна зробити на основі моделі Дюпон-каскад. Для ТОВ «ОВЗ ВАГАР» модель Дюпон-каскад обчислена в табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Динаміка прибутковості активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» та оцінка впливу факторів на її зміну за 2016-2018 роки

Показники	2016 рік	2017 рік	2018 рік (очікув.)	Абсолютна зміна		Темп приросту, %	
				2017р. з 2016р.	2018р. з 2017р.	2017р. з 2016р.	2018р. з 2017р.
1. Середня сума активів, тис. грн.	468474,1	616820,8	946393,5	148346,65	329572,8	31,67	53,43
2. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн	24507	31134	56875	6627	25741	27,04	82,68

Продовження Табл 2.11

2. Чистий дохід (виручка) від	906626	1400640	2537126	494014	1136486	54,49	81,14
-------------------------------	--------	---------	---------	--------	---------	-------	-------

реалізації продукції, тис. грн.							
3.Рентабельність реалізації продукції, %	2,70	2,22	2,24	-0,48	0,02	-17,77	0,85
4.Коефіцієнт оборотності активів, разів	1,94	2,27	2,68	0,34	0,41	17,33	18,06
5.Рентабельність активів, %	5,23	5,05	6,01	-0,18	0,96	-3,51	19,06
7. Зміна прибутковості активів за рахунок:							
Рентабельності реалізації, в.п.	x	x	x	-0,93	0,04		
Коефіцієнту оборотності активів, в.п.	x	x	x	0,75	0,92		

Основними факторами, які впливають на рентабельність активів є: рентабельність обороту (P_0) та коефіцієнт оборотності (K_0). Взаємозв'язок між ними подається такою моделлю:

$$P_a = \frac{\text{ЧП}}{\bar{A}} = \frac{\text{ЧП}}{V_p} \cdot \frac{V_p}{\bar{A}} = P_0 \cdot K \quad (2.1)$$

де ЧП – сума чистого прибутку з підприємства за період, тис. грн;
 \bar{A} – середня вартість активів за період, тис. грн;
 V_p – виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Розрахунок кількісного впливу факторів на зміну рентабельності активів здійснювався за методом абсолютних різниць. За цим методом вплив на зміну рентабельності активів зміни рентабельності реалізації можна розрахувати за формулою:

$$\Delta P_a(P_p) = \Delta P_p \cdot K_{O_0}, \quad (2.2)$$

- де $\Delta Pa(Pp)$ - зміна рентабельності активів за рахунок зміни рентабельності реалізації продукції;
 ΔPp - зміна рентабельності реалізації продукції;
 KO_0 - коефіцієнт оборотності активів у базисному періоді.

Вплив на зміну рентабельності активів зміни коефіцієнту оборотності активів можна розрахувати за формулою:

$$\Delta Pa (KO) = Pp_1 \cdot \Delta KO, \quad (2.3)$$

- де $\Delta Pa(KO)$ - зміна рентабельності активів за рахунок зміни коефіцієнту їх оборотності;
 Pp_1 - рентабельність реалізації продукції у звітному періоді;
 ΔKO - зміна коефіцієнту оборотності активів.

Середня сума активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» з кожним роком має тенденцію до зростання і в 2018 році зросла майже в 2 рази в порівнянні з 2016 роком - до 946393,5 тис. грн..

Фінансовий результат до оподаткування має також тенденцію до збільшення. В 2017 році показник зріс на 27,04%, а в 2018 році в порівнянні до 2017 року на 82,68% і становив 56875 тис.грн..

Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції з кожним роком зростає та в 2018 році збільшився майже в 3 рази в порівнянні з 2016 роком і становив 2537126 тис. грн..

У 2017 році порівняно з 2016 роком рентабельність активів ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» зменшилася на 0,96 в.п., в тому числі це відбулося під впливом скорочення рентабельності реалізації. За визначений період часу рентабельність реалізації скоротилася на 0,48 в.п., внаслідок чого рентабельність активів зазнала зменшення на 0,93 в.п.. Внаслідок прискорення швидкості обороту активів на 0,34 рази їх рентабельність зросла на 0,75 в.п.. В 2018 році порівняно з 2017 роком мало місце зростання рентабельності активів досліджуваного підприємства на 0,96 в.п., в тому числі на це вплинуло:

- 1) за рахунок зростання рентабельності реалізації на 0,02 в.п. рентабельність активів зросла на 0,04 в.п.;

2) за рахунок збільшення коефіцієнту оборотності активів на 0,41 рази їх рентабельність зросла на 0,92 в.п..

З метою оцінки факторів, які визначають динаміку швидкості обороту оборотних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» проведемо кількісну оцінку впливу факторів на значення коефіцієнта оборотності оборотних активів (табл. 2.12).

Як бачимо з даних табл. 2.12, швидкість обороту оборотних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» у 2017 році по відношенню до 2016 року зросла на 0,3 рази. В тому числі за рахунок зростання обсягу чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на 494014 тис.грн. коефіцієнт оборотності оборотних активів зріс на 1,1 рази, а під впливом зростання обсягу оборотних активів на 149392,3 тис.грн. скоротився на 0,8 рази.

Таблиця 2.12

Результати кількісної оцінки впливу факторів на динаміку швидкості обороту оборотних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» у 2016-2018 роках

Показники	2016 рік	2017 рік	2018 рік (очікув.)	Абсолютна зміна	
				2017р з 2016р	2018р з 2017р
1. Середня сума оборотних активів, тис.грн.	456599,4	605991,7	931765	149392,3	325773,3
2. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис.грн.	906626	1400640	2537126	494014	1136486
3. Коефіцієнт оборотності оборотних активів, рази	2,0	2,3	2,7	0,3	0,4
4. Зміна коефіцієнта оборотності оборотних активів за рахунок:					
Чистого доходу (виручки) від реалізації продукції, рази	x	x	X	1,1	1,9

Продовження Табл. 2.12

Середнього обсягу оборотних активів, рази	x	x	X	-0,8	-1,5
---	---	---	---	------	------

З метою проведення кількісної оцінки впливу зміни факторів на динаміку коефіцієнту оборотності оборотних активів було використано метод абсолютних різниць і наступні алгоритми:

1. Зміна коефіцієнту оборотності оборотних активів за рахунок зміни чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг):

$$K_{Ooa}(V_p) = V_p / O_{Aser0} \quad (2.4)$$

де $\Delta K_{Ooa}(V_p)$ - зміна коефіцієнту оборотності оборотних активів за рахунок зміни виручки від реалізації продукції;
 ΔV_p - зміна виручки від реалізації продукції;
 O_{Aser0} - середній обсяг оборотних активів у базисному періоді.

2. Зміна коефіцієнту оборотності оборотних активів за рахунок зміни середнього обсягу оборотних активів:

$$K_{Ooa}(O_{Aser}) = V_{p1} / O_{Aser1} - V_{p1} / O_{Aser0} \quad (2.5)$$

де $\Delta K_{Ooa}(O_{Aser})$ - зміна коефіцієнту оборотності оборотних активів за рахунок зміни середнього обсягу оборотних активів;
 V_{p1} - виручка від реалізації продукції у звітному періоді;
 O_{Aser1} - середній обсяг оборотних активів у звітному періоді.

У 2018 році в порівнянні з 2017 роком спостерігається зростання швидкості обороту оборотних активів досліджуваного підприємства на 0,4 рази, що відбулося під впливом зростання обсягу чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Так, чистий дохід за визначений період часу збільшився на 1136486 тис.грн., в результаті чого швидкість обороту оборотних активів прискорилося на 1,9 рази. В той же час під впливом збільшення середньорічного розміру оборотних активів ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» на 325773,3 тис.грн. коефіцієнт їх оборотності скоротився на 1,5 рази.

Для кількісної оцінки впливу факторів на ефективність використання основних засобів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» у 2016-2018 роках побудована табл.2.13.

З метою проведення кількісної оцінки впливу зміни факторів на динаміку фондівдачі було використано метод абсолютних різниць і наступні алгоритми:

1. Зміна фондівдачі за рахунок зміни чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг):

$$\Phi B(Vp) = Vp / OЗсер0, \quad (2.6)$$

де $\Delta\Phi B(Vp)$ - зміна фондівдачі за рахунок зміни виручки від реалізації продукції;
 ΔVp - зміна виручки від реалізації продукції;
 $OЗсер0$ - середній обсяг залишкової вартості основних засобів у базисному періоді.

2. Зміна фондівдачі за рахунок зміни середнього обсягу основних засобів:

$$\Phi B(OЗсер) = Vp1 / OЗсер1 - Vp1 / OЗсер0, \quad (2.7)$$

де $\Delta\Phi B(OЗсер)$ - зміна фондівдачі за рахунок зміни середнього обсягу основних засобів;
 $Vp1$ - виручка від реалізації продукції у звітному періоді;
 $OЗсер1$ - середній обсяг залишкової вартості основних засобів у звітному періоді.

Таблиця 2.13

Результати кількісної оцінки впливу факторів на динаміку фондівдачі ТОВ «ОВЗ ВАГАР» у 2016-2018 роках

Показники	2016 рік	2017 рік	2018 рік (очікув.)	Абсолютна зміна	
				2017р з 2016р	2018р з 2017р
1. Середня залишкова вартість основних засобів, тис.грн.	9049,2	10276,0	11355,5	1226,8	1079,5

2. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис.грн.	906626	1400640	2537126	494014	1136486
3. Фондовіддача	100,2	136,3	223,4	36,1	87,1
4. Зміна фондовіддачі за рахунок:					
Чистого доходу (виручки) від реалізації продукції	X	x	x	54,6	110,6
Середньої залишкової вартості основних засобів	x	x	x	-18,5	-23,5

У 2017 році порівняно з 2016 роком фондовіддача ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» зросла з 100,2 до 136,3, тобто на 36,1 грн. чистого доходу в розрахунку на 1 грн. середньорічної вартості основних засобів. В тому числі під впливом зростання обсягу чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на 494014 тис. грн. фондовіддача збільшилася на 54,6. За рахунок збільшення середньорічної залишкової вартості основних засобів на 1226,8 тис. грн. фондовіддача скоротилася на 18,5.

У 2018 році в порівнянні з 2017 роком фондовіддача на досліджуваному підприємстві також зросла – на 87,1. За рахунок збільшення обсягу чистого доходу (виручки) від реалізації продукції на 1136486 тис. грн. фондовіддача зросла на 110,6, а внаслідок збільшення середньорічної залишкової вартості основних засобів на 1079,5 тис. грн. скоротилася на 23,5.

Отже, загалом можна зробити висновок, що досліджуваному підприємству у прогнозному періоді слід дотримуватися оптимальних пропорцій між обсягом окремих складових його активів та забезпечити ефективне співвідношення між нарощенням чистого доходу (виручки) від реалізації продукції та збільшенням величини активів.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «ОДЕСЬКИЙ ВАГОВИЙ ЗАВОД ВАГАР»

3.1. Шляхи оптимізації активів підприємства «ОВЗ ВАГАР»

Оптимізація (optimus (лат.) – найкращий) трактується в довідковій економічній літературі як знаходження найкращого варіанту з безлічі можливих, що гарантує отримання максимального ефекту при мінімальних витратах.

Економічно оптимальним є стан або розвиток економічної системи, найкращий з точки зору її цілей за наявних зовнішніх і внутрішніх умов. Якщо як «максимальний ефект» прийняти досягнення цілі управління оборотними активами, а під «мінімальними витратами» розуміти не тільки витрати, що пов'язані з формуванням та утриманням оборотних активів, а й витрати, що виникають за умов відсутності необхідних активів у достатній кількості, то оптимальними, залежно від цілей підприємства та певних обмежень, можуть бути як мінімальні, так і максимальні та середні розміри активів. Таким чином, визначення оптимального розміру активів повинно узгоджуватись з певними цілями, які є орієнтиром в управлінні ними.

Ще однією важливою умовою оптимізації є відповідність певного варіанту рішень обраному критерію оптимальності (ознаці, яка вказує на найкращий спосіб вирішення будь-якого завдання і є мірилом вибору). В органічній єдності з критерієм оптимальності визначається і система обмежень.

Отже, оптимізацію активів можна розглядати як систему способів і методів обґрунтування найкращого, з точки зору обраних цілей та критерію оптимальності, варіанта потреби в активах за певних обмежень [17].

Процес оптимізації активів підприємства можна подати у вигляді певної послідовності етапів (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Структурно-логічна модель процесу оптимізації активів підприємства [18]

1. Визначення спрямованості оптимізації відповідно до її принципів, підходу до формування активів та критеріїв оптимальності. Узгодження з цілями управління активами. Основною стратегічною цільовою установкою оптимізації є визначення обсягу і структури активів, достатніх для забезпечення ефективної довгострокової фінансово-господарської діяльності підприємства. З позиції поточної діяльності найважливішою є ціль забезпечення ліквідності та мінімізації ризику.

Виходячи з цього, оптимізацію обсягу та структури активів необхідно спрямовувати на досягнення прийняттого співвідношення рівня ефективності та ризику фінансово-господарської діяльності за певних умов. Спрямованість оптимізації визначається також підходом до формування обсягу активів (агресивним, консервативним або помірним), у рамках якого визначаються та встановлюються відповідні критерії оптимальності, до яких відносять: достатність, рівні ліквідності, оборотності, рентабельності та ризику.

2. Оцінка можливих резервів розвитку фінансово-господарської діяльності та змін в організації внутрішніх бізнес-процесів. Виконуючи розрахунки оптимальної потреби в активах, необхідно виходити з можливостей розвитку діяльності та передбачати певні резерви, які забезпечать можливості приросту товарообороту та диверсифікації діяльності у найближчій перспективі.

3. Обґрунтування нормативів відповідно до критерію достатності. Активи як елемент ресурсного потенціалу призначені для організації забезпечення безперервного й планомірного процесу фінансово-господарської діяльності, що може бути досягнуто за умов забезпечення обсягу товарообороту відповідно до попиту цими видами активів. Тому достатність як критерій оптимальності передбачає наявність такої величини активів, яка дозволить досягти запланованого обсягу і структури товарообороту та безперебійного фінансування поточних потреб за умов збереження або скорочення тривалості операційного циклу.

4. Коригування нормативу щодо його відповідності цільовим орієнтирам обраного підходу до формування активів. На цьому етапі здійснюється оцінка відповідності розрахованої структури активів цільовим орієнтирам підходів до формування, критеріям ліквідності, продуктивності та рентабельності, а також її коригування.

5. Формування нормативів управління активами. На цьому етапі на основі попередніх розрахунків остаточно приймаються рішення щодо нормативних обсягів і структури активів за видами та елементами. Ці нормативи можна вважати нормативами управління, оскільки вони: є науково обґрунтованими; характеризують кількісну та якісну міру різних елементів; є основою фінансового планування, визначають максимально припустимі пропорції; дозволяють вирішувати завдання господарсько-фінансової діяльності комплексно та цілеспрямовано; можуть використовуватись у співставленні з фактичними даними при оцінці ефективності управління оборотними активами.

6. Оптимізація джерел фінансування активів. Потреба в активах та їх структура повинна узгоджуватись з джерелами фінансування з позиції такого поєднання власного та позикового капіталу, яке оптимізує співвідношення прийняттого ризику фінансової стійкості та високої рентабельності власних фінансових ресурсів.

Виходячи із зазначеного, вважаємо, що оптимізація не зводиться тільки до розрахунку нормативів, а й передбачає поточне регулювання, маневрування окремими елементами активів у контексті системи управління ними.

Досягнення стратегічної мети управління необоротними активами - забезпечення максимально ефективного їх використання при мінімальних витратах на їх утримання та обслуговування - визначається ефективністю виконання наступних управлінських завдань:

1. На стадії формування необоротних активів:
 - визначення загальної потреби в прирості основних засобів. Для цього слід провести інвентаризацію обладнання з точки зору ступеня

використання його в процесі виробництва та замінити непродуктивне або застаріле на більш сучасне.

- розробка плану розвитку технічної бази підприємства. На цьому етапі враховуються плани щодо сегменту ринку підприємства та запланованих видів продукції, що повинно випускати підприємства.

- вибір форми задоволення потреби в прирості основних засобів.

2. На стадії експлуатації:

- раціоналізація експлуатації основних засобів;
- обґрунтування ремонтної політики;
- оптимізація термінів експлуатації основних засобів.

Управління оборотними активами підприємства має бути спрямованим на реалізацію наступних завдань:

1. Оптимізація розміру оборотних активів, що обслуговують господарські потреби підприємства.
2. Прискорення швидкості кругообігу (або скорочення тривалості обороту) оборотних активів.
3. Забезпечення поточної платоспроможності та ліквідності активів підприємства.
4. Підвищення прибутковості використання оборотних активів.
5. Забезпечення інфляційної захищеності оборотних активів.
6. Зниження вартості формування оборотних активів.

Отже, управління оборотними активами, в першу чергу, має передбачати визначення оптимальної величини, розробку варіантів фінансування та забезпечення ефективності їх використання. Оптимальна величина активів повинна, з одного боку, забезпечувати безперебійне ефективне функціонування підприємства, з іншого – мінімізувати наявність недіючих активів.

Для підтримання високого рівня ділової активності підприємства, необхідно пам'ятати, що основою отримання прибутку є додержання співвідношення, щоб вартість використаних ресурсів була менша,

ніж вартість проданих товарів, тобто підприємство може отримати прибуток у тому разі, коли воно добавляє вартість до використовуваних ресурсів.

Крім того, як відомо, капітал знаходиться у постійному русі, переходячи з однієї стадії в іншу. Чим швидше кошти підприємства зроблять кругообіг, тим більше продукції отримає та реалізує підприємство при одній і тій же сумі капіталу. Затримка руху коштів на будь-якій стадії призводить до уповільнення оборотності капіталу, потребує додаткового вкладення коштів та може спричинити погіршення фінансового стану підприємства. Досягнутий в результаті прискорення оборотності ефект виражається, передусім, у збільшенні обсягу випуску продукції без додаткового залучення фінансових ресурсів. Крім того, за рахунок прискорення оборотності капіталу відбувається збільшення суми прибутку.

Прискорення оборотності оборотних коштів має важливе значення для стабільності фінансового стану підприємств з таких причин:

- швидкість обороту коштів визначає розмір їх річного обороту;
- прискорення оборотності веде до зниження витрат підприємства;
- прискорення обороту на тій чи іншій стадії кругообігу коштів веде до прискорення обороту на інших стадіях.

Прискорення оборотності оборотних коштів є першочерговою задачею підприємств у сучасних умовах і досягається наступними шляхами:

На стадії створення виробничих запасів:

- впровадження економічно обґрунтованих норм запасу, наближення постачальників сировини, напівфабрикатів, комплектуючих виробів і інших до споживачів;
- широке використання прямих тривалих зв'язків;
- розширення складської системи матеріально-технічного забезпечення, а також оптової торгівлі матеріалами й устаткуванням;
- комплексна механізація й автоматизація вантажно-розвантажувальних робіт на складах.

На стадії незавершеного виробництва:

- прискорення НТП (упровадження прогресивної технології і техніки, особливо безвідхідної і маловідхідної, роботизованих комплексів, роторних ліній, хімізація виробництва);
- розвиток стандартизації, уніфікації, типізації;
- удосконалювання форм організації промислового виробництва;
- застосування більш дешевих конструкційних матеріалів;
- удосконалювання системи економічного стимулювання, економічного використання сировинних і паливно-енергетичних ресурсів;
- збільшення питомої ваги продукції, що користується підвищеним попитом.

На стадії наближення споживачів продукції до її виготовлювачів:

- удосконалення системи розрахунків;
- збільшення обсягу реалізованої продукції унаслідок виконання замовлень по прямих зв'язках, дострокового випуску продукції;
- виготовлення продукції з зекономлених матеріалів;
- ретельна і своєчасна перевірка продукції, що відвантажується, по партіях, асортименту, транзитній нормі;
- відвантаження в строгій відповідності з укладеними договорами.

Необхідний обсяг оборотних активів слід розглядати з двох позицій: ліквідності та доходності. При низькому рівні оборотних активів можлива втрата ліквідності і, як наслідок, можливі перебої в роботі та втрата доходів. При зростанні величини оборотних активів ризик втрати ліквідності знижується. При деякому оптимальному рівні оборотних активів прибуток стає максимальним. Подальше зростання оборотних активів приводитиме до того, що підприємство матиме в своєму розпорядженні вільні активи, утримання яких призводить до витрат і зниження прибутку.

Значних успіхів в зниженні загальної потреби в оборотних активах можна досягти напрацювавши ефективну політику управління дебіторською заборгованістю. Невиправдана дебіторська заборгованість є іммобілізацією

власного капіталу, а перевищення її певного рівня може призвести до втрати ліквідності і навіть зупинки виробництва.

Розповсюдженим інструментом інкасації дебіторської заборгованості на ТОВ «ОВЗ ВАГАР» є надання знижок за швидку оплату продукції. Багато підприємств використовують цей інструмент для прискорення повернення дебіторської заборгованості, однак роблять це інтуїтивно, без серйозних розрахунків, допускаючи при цьому помилки. Застосування механізму знижок за швидку оплату доцільне лише постійним клієнтам при суворому дотриманні ними платіжної дисципліни за термінами та сумами.

Достатньо перспективним є такий інструмент повернення дебіторської заборгованості як факторинг - продаж дебіторської заборгованості.

З-поміж багатьох заходів, які сприяють підвищенню платоспроможності й підтримувannya ефективної господарської діяльності, на ТОВ «ОВЗ ВАГАР» можна запропонувати такі:

- зміна складу керівників підприємства та стилю управління;
- інвентаризація активів підприємства;
- оптимізація дебіторської заборгованості, зниження витрат підприємства;
- продаж незавершеного будівництва;
- обґрунтування необхідної чисельності персоналу;
- продаж зайвого устаткування, матеріалів і залишків товарів;
- реструктуризація боргів перетворенням короткострокової заборгованості в довгострокові позики або іпотеки;
- проведення капітального ремонту, модернізації основних засобів, заміни застарілого устаткування.

Основну увагу при цьому необхідно приділити питанням ресурсозбереження: впровадження прогресивних норм, нормативів і ресурсозберігаючих технологій, використання вторинної сировини, організації дієвого обліку і контролю за використанням ресурсів, вивчення і впровадження передового досвіду в здійсненні режиму економії,

матеріального і морального стимулювання працівників за економію ресурсів і скорочення непродуктивних витрат і втрат.

Велику допомогу у виявленні резервів поліпшення платоспроможності підприємства ТОВ «ОВЗ ВАГАР» може надати маркетинговий аналіз по вивченню попиту і пропозиції, ринків збуту і формування на цій основі оптимального асортименту і структури виробництва і реалізації продукції підприємства.

Програма заходів щодо підвищення ефективності управління оборотними активами досліджуваного підприємства і забезпечення контролю за її практичним здійсненням полягає в наступному:

- поліпшення організації матеріально-технічного постачання з метою безперервного і ритмічного забезпечення виробництва матеріальними ресурсами;
- скорочення тривалості операційного циклу за рахунок інтенсифікації виробництва (використання новітніх технологій механізації і автоматизації виробничих процесів, підвищення рівня продуктивності праці, повнішого використання виробничих потужностей підприємства, трудових, матеріальних ресурсів і так далі), а також підвищення контролю за рухом найбільш важливих категорій запасів (на основі системи АВС-аналізу) і розподілом в чіткій відповідності із структурою їх витрачання;
- прискорення процесу відвантаження продукції і оформлення розрахункових документів, застосування перспективних форм рефінансування дебіторської заборгованості, ефективних форм регулювання середнього залишку грошових активів (використання флоута, скорочення розрахунків готівкою, відкриття „кредитної лінії” в банку), створення чітких систем контролю за рухом дебіторської заборгованості і грошових коштів, розвиток механізмів безготівкових розрахунків.

Таким чином, переглянувши підходи до організації фінансово-господарської діяльності, досліджуване підприємство могло б покращити існуючу ситуацію.

3.2. Обґрунтування потреби підприємства в активах на плановий період

Планування є фундаментом, на якому будується все управління підприємством і є основою для формування решти функцій управління підприємством. Планування - це процес визначення цілей, які підприємство передбачає досягти за певний період, встановлення єдиної стратегії розвитку, вибір основних способів і заходів її досягнення.

Розроблення плану доходів і витрат та балансового плану підприємства є необхідною передумовою для прогнозування статей балансу і розрахунку на цій основі прогнозних значень показників ефективності управління активами.

Розробимо план доходів та витрат ТОВ «ОВЗ ВАГАР» на 2019 рік.

Виходячи із виявлених тенденцій, які склалися в зміні обсягу чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за 2016-2018 роки, прогнозне значення цього показника на 2019 рік становитиме 2930488 тис.грн.. Плановий розмір собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) досліджуваного підприємства на 2019 рік визначено виходячи із плану чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та рівня собівартості звітного року (80,1%). За результатами розрахунків собівартість реалізації у 2019 році складе 2348074 тис.грн. Отже, обсяг валового прибутку ТОВ «ОВЗ ВАГАР» на 2019 рік становить 582414 тис.грн..

Плановий розмір адміністративних витрат та витрат на збут ТОВ «ОВЗ ВАГАР» на 2019 рік розраховано виходячи з плану чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та їх рівня. Так, прогнозний розмір адміністративних витрат становить 68077 тис.грн., а витрат на збут – 507484 тис.грн.

Як очікується прогнозний обсяг інших операційних доходів складе, як і у 2018 році, 230 тис. грн., а інших операційних витрат – 5234 тис. грн. (обчислено на основі темпу зростання).

Отже, використовуючи планові значення вище наведених показників, розрахуємо значення прибутку від операційної діяльності ТОВ «ОВЗ ВАГАР» на 2019 рік, яке становитиме 1849 тис.грн..

Обсяг інших фінансових доходів та інших доходів досліджуваного підприємства у 2019 році, як очікується, не зміниться і складе 900 та 76250 тис.грн. відповідно. На основі використання темпу зростання обчислено плановий розмір фінансових витрат ТОВ «ОВЗ ВАГАР» на 2019 рік в обсязі 21197 тис.грн. Розмір інших витрат складе за прогнозом 8569 тис.грн..

Таким чином, плановий обсяг прибутку до оподаткування ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» на 2019 рік становить 49233 тис.грн..

Використовуючи значення рівня оподаткування прибутку за 2018 рік, розрахуємо обсяг чистого прибутку ТОВ «ОВЗ ВАГАР» на 2019 рік – 46303 тис.грн..

За результатами проведених розрахунків складаємо план доходів та витрат ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за 2019 рік (табл. 3.1).

Метою розробки балансового плану є визначення обсягу активів підприємства на плановий період та оцінка можливих джерел їх фінансування.

Вихідними даними при розробці балансового плану є звітний баланс підприємства та розроблений план доходів та витрат. Зокрема, значення основних показників плану доходів та витрат: виручка від реалізації товарів (товарооборот), собівартість реалізованих товарів та чистий прибуток необхідні для розроблення балансового плану.

Визначимо потребу підприємства у формуванні активів.

Обґрунтування планового обсягу необоротних активів підприємства здійснюється методом прямих розрахунків за окремими їх статтями.

Таблиця 3.1

План доходів та витрат ТОВ «ОВЗ ВАГАР» на 2019 рік

тис.грн.

Стаття	Код рядка	2018 рік (очікув.)	2019 рік (прогноз)
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2537126	2930488
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	2032890	2348074
Валовий: прибуток	2090	504236	582414
Збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	230	230
Адміністративні витрати	2130	53313	68077
Витрати на збут	2150	439364	507484
Інші операційні витрати	2180	3647	5234
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	8142	1849
Збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220	900	900
Інші доходи	2240	76250	76250
Фінансові витрати	2250	21529	21197
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270	6888	8569
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	56875	49233
Збиток	2295		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	3385	2930
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	53490	46303
Збиток	2355		

Що стосується планування нематеріальних активів та основних засобів підприємства, то їх первісна вартість визначається на підставі очікуваних змін у зв'язку з надходженням та вибуттям. А з урахуванням значення коефіцієнта зносу на останню звітну дату обчислюється залишкова вартість даних складових активів на прогнозний період.

Первісна вартість нематеріальних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» постійно зростала, але це зростання є досить нерівномірним. Як очікується, станом на

31.12.2019 первісна вартість нематеріальних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» зросте на 110 тис.грн. і становитиме 648 тис.грн.. Коефіцієнт зносу на останню звітну дату (на 31.12.18), який становить 0,77. Отже, сума зносу нематеріальних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» на кінець планового періоду (на 31.12.19) становить 499 тис.грн.. Таким чином, залишкова вартість нематеріальних активів досліджуваного підприємства на кінець планового періоду становить 149 тис.грн.

Як очікується, первісна вартість основних засобів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» на кінець планового періоду (на 31.12.19) зросте на 3252 тис.грн., внаслідок чого отримаємо значення – 26364 тис.грн.. Коефіцієнт зносу основних засобів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» на останню звітну дату (31.12.17) становить 0,51. Отже, сума зносу основних засобів на кінець планового періоду (на 31.12.19) становить 13375 тис.грн.. Таким чином, залишкова вартість основних засобів досліджуваного підприємства на кінець планового періоду - на 31.12.2019 становить 12989 тис.грн..

Плановий обсяг незавершених капітальних інвестицій та довгострокових фінансових інвестицій станом на 31.12.2019 становитиме, як і на останню звітну дату, 1406 та 4749 тис.грн. відповідно.

Загальний обсяг необоротних активів в плановому періоді – це сума всіх планових значень по їх складових.

Отже, загальна сума необоротних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» на кінець планового періоду (31.12.2019) становитиме 19294 тис. грн..

Планування оборотних активів. Просте перенесення темпів росту обсягу оборотних активів є не коректним, оскільки зміна їх обсягів має безпосередній взаємозв'язок з обсягами діяльності підприємства. Тому перенесення тенденцій зміни обсягів оборотних активів доцільно провести у взаємозв'язку з обсягами діяльності підприємства. Це забезпечується завдяки використанню періоду обороту за окремими статтями оборотних активів.

Базова формула для розрахунку планового обсягу оборотних активів на основі періоду обороту:

$$OA_{i\text{пл}} = POi_z \cdot OДодн_{\text{пл}}, \quad (3.1)$$

де $OA_{i\text{пл}}$ - i -та стаття оборотних активів у плановому періоді, тис. грн;
 POi_z - період обороту i -ї статті оборотних активів у звітному періоді, дні;
 $OДодн_{\text{пл}}$ - одноденний обсяг діяльності у плановому періоді, тис. грн.

У цій формулі в розрахунку одноденного обсягу діяльності, як і періоду обороту окремих статей оборотних активів, використовується виручка від реалізації товарів (товарооборот) чи собівартість реалізованих товарів (товарооборот по собівартості). Це визначається природою окремих статей оборотних активів: для розрахунку показників оборотності за матеріальними оборотними активами (запаси) використовується собівартість реалізованих товарів, для інших статей (дебіторська заборгованість, грошові кошти, інші оборотні активи) — виручка від реалізації (товарооборот).

На основі розрахованих періодів обороту визначаємо обсяги оборотних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» на плановий період.

Планова сума запасів розраховується як добуток їх періоду обороту за звітний період та одноденного обсягу товарообороту за собівартістю. Плановий обсяг всіх видів дебіторської заборгованості, грошових коштів, інших оборотних активів визначається як добуток періоду її обороту у звітному періоді та одноденного планового чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Як свідчать проведені розрахунки, станом на кінець 2019 року плановий обсяг запасів складе 493366 тис.грн., поточної дебіторської заборгованості – 607995 тис.грн., грошових активів – 6994 тис.грн., інших оборотних активів – 43 тис.грн..

Прогнозний обсяг витрат майбутніх періодів ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» на 31.12.19 становить 83861 тис. грн..

Отже, загальна сума оборотних активів підприємства ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» на кінець планового періоду (на 31.12.2019) становитиме 1192258 тис. грн..

Таким чином, загальна потреба ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» у формуванні активів на кінець планового періоду (31.12.2019) становить 1211552 тис.грн..

За результатами проведених розрахунків складемо план активів ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» на 31.12.19 (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

**План активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» на 31.12.2019
(кінець планового періоду)**

АКТИВ	тис.грн.	
	На 31.12.18 (очікув.)	На 31.12.19 (прогноз)
Нематеріальні активи	124	149
Незавершені капітальні інвестиції	1406	1406
Основні засоби	11387	12989
Довгострокові фінансові інвестиції	4749	4749
<i>Всього необоротні активи</i>	<i>17666</i>	<i>19294</i>
Запаси	394763	493366
Поточна дебіторська заборгованість	687411	607995
Гроші та їх еквіваленти	7105	6994
Витрати майбутніх періодів	83861	83861
Інші оборотні активи	55	43
<i>Всього оборотні активи</i>	<i>1173195</i>	<i>1192258</i>
Всього активи	1190861	1211552

Планова структура активів ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» на кінець 2019 року наочно представлена на рис. 3.2.

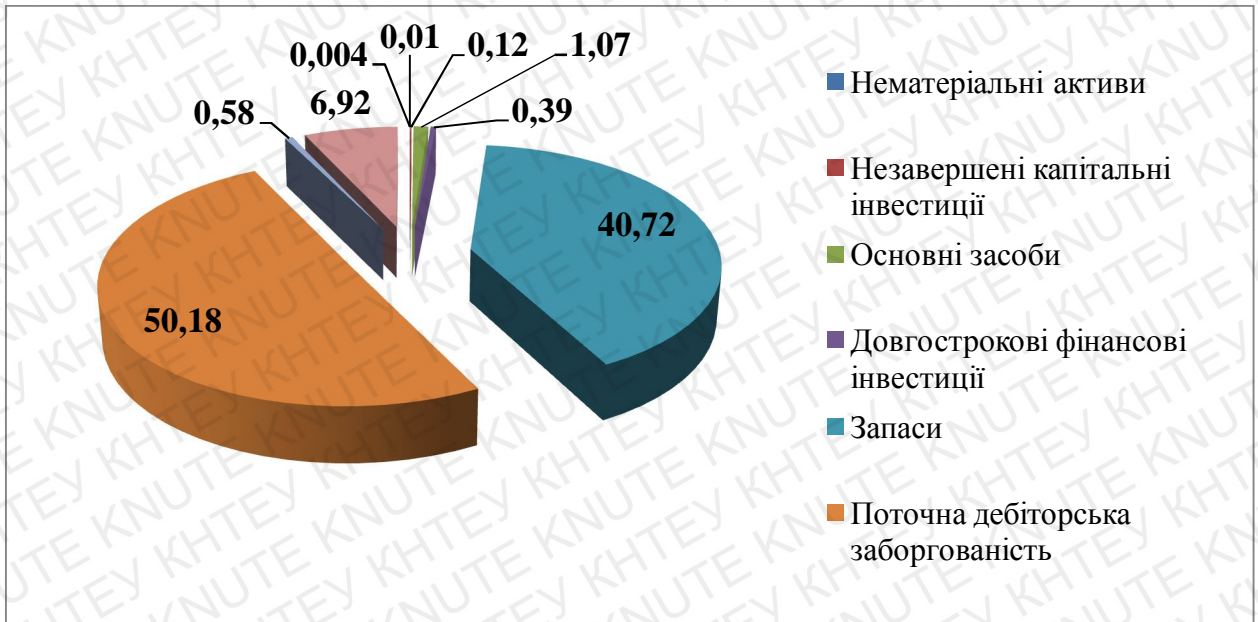

Рис. 3.2. Структура активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» на кінець планового періоду (31.12.2019), %

Як бачимо, в структурі активів досліджуваного підприємства на кінець планового періоду найбільшу частку (50,18%) займатиме поточна дебіторська заборгованість. Суттєву питому вагу матимуть запаси – 40,72%. Питома вага витрат майбутніх періодів складе 6,92%, залишкової вартості основних засобів – 1,07%. Решта складових в загальному обсязі активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» на кінець 2019 року займатимуть менше 1%.

На наступному етапі розробки балансового плану визначимо потребу ТОВ «ОВЗ ВАГАР» у капіталі – джерелах фінансування активів.

Плановий обсяг капіталу підприємства, який має відповідати плановій сумі його активів, розраховується за основними його складовими.

Обґрунтування планового обсягу власного капіталу здійснюється з використанням методу прямих техніко-економічних розрахунків.

Обсяг зареєстрованого (пайового) капіталу та додаткового капіталу на кінець планового року залишимо без змін – 10384 та 1464 тис.грн. відповідно.

Обсяг нерозподіленого прибутку у плановому періоді розраховується на основі коефіцієнта капіталізації чистого прибутку у звітному періоді та планового обсягу чистого прибутку. Коефіцієнт капіталізації характеризує

частку чистого прибутку підприємства, яка спрямована на формування його активів.

На початок звітної періоду (2018 рік) обсяг нерозподіленого прибутку становив 140067 тис. грн., на кінець — 193100 тис. грн.. За звітний період його обсяг збільшився на 53033 тис. грн.. З врахуванням того, що за звітний період чистий прибуток підприємства склав 53490 тис.грн, то 99% цього обсягу спрямовано на формування його активів.

Враховуючи, що змін у політиці розподілу прибутку на ТОВ «ОВЗ ВАГАР» не передбачається, коефіцієнт капіталізації чистого прибутку збережеться на рівні звітної періоду. Тоді планове значення нерозподіленого прибутку як складової власного капіталу підприємства становить 239007 тис.грн..

Отже, загальна сума власного капіталу ТОВ «ОВЗ ВАГАР» на кінець планового періоду (на 31.12.2019) для досліджуваного підприємства становить 250855 тис.грн..

Планування позикового капіталу підприємства також проведемо у розрізі його окремих статей.

Прогнозні розміри складових довгострокових зобов'язань і забезпечень, крім довгострокових банківських кредитів, залишимо без змін – 1583 тис.грн..

У складі поточних зобов'язань, крім банківських кредитів, є кредиторська заборгованість, яка має безпосередній взаємозв'язок з обсягами діяльності підприємства. Визначення її планового обсягу доцільно здійснити у взаємозв'язку з обсягами товарообороту за собівартістю на основі періоду обороту кредиторської заборгованості у звітному періоді.

Базова формула для розрахунку планового обсягу кредиторської заборгованості за окремими її складовими є такою:

$$KZi_{пл} = POi_z \cdot OCодн_{пл}, \quad (3.2)$$

де $KZ_{i_{пл}}$ — i -та стаття кредиторської заборгованості у плановому періоді, тис.грн;

$ПО_{i_3}$ — період обороту i -ї статті кредиторської заборгованості у звітному період, дні;

$ОС_{одн_{пл}}$ — одноденний обсяг товарообороту за собівартістю у плановому періоді, тис.грн.

Отже, плановий розмір поточної кредиторської заборгованості ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» на кінець 2019 року складатиме 691116 тис.грн..

Аналогічним чином обчислимо прогнозний розмір інших поточних зобов'язань ТОВ «ОВЗ ВАГАР» на 31.12.2019 – 26655 тис.грн.

Далі обчислюємо загальний обсяг наявних джерел фінансування активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» (без банківських кредитів), який становить 970209 тис.грн. ($250855 + 1583 + 691116 + 26655$).

Порівнюємо дане значення із загальною плановою потребою досліджуваного підприємства у формуванні активів (1211552 тис. грн.). Маємо ситуацію, за якої потреба у формуванні активів у плановому періоді перевищує наявні джерела фінансування (без кредитів банку). Отже, у 2019 році ТОВ «ОВЗ ВАГАР» для забезпечення формування активів у запланованому обсязі має потребу у залученні банківських кредитів.

У складі позикового капіталу досліджуваного підприємства у звітному періоді були довгострокові та короткострокові банківські кредити, то необхідно загальну потребу у залученні кредиту (241343 тис. грн.) розподілити і найкраще це зробити, припустивши, що у плановому періоді збережеться співвідношення обсягів довго- та короткострокових кредитів, яке склалося на кінець звітного періоду (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Структура банківських кредитів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» на кінець звітного періоду (31.12.18)

Вид кредиту	Значення
Довгостроковий банківський кредит, тис.грн	51800
Короткостроковий банківський кредит, тис.грн	137097
Загальний обсяг банківських кредитів, тис.грн	188897
Частка у загальному обсязі кредитів, %:	
- довгострокових кредитів	27,42
- короткострокових кредитів	72,58

Враховуючи структуру банківських кредитів на кінець звітного періоду, їх обсяги на кінець планового періоду (31.12.19) мають бути такі:

- сума довгострокового банківського кредиту – 66182 тис.грн.;
- сума короткострокового банківського кредиту – 175161 тис.грн..

За результатами проведених розрахунків складемо план пасивів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» на 31.12.19 (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

**План пасивів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» на 31.12.19
(кінець планового періоду)**

тис.грн.

ПАСИВ	На 31.12.18 (очікув.)	На 31.12.19 (прогноз)
Зареєстрований (пайовий) капітал	10384	10384
Додатковий капітал	1464	1464
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	193100	239007
Всього власний капітал	204948	250855
Довгострокові кредити банків	51800	66182
Довгострокові забезпечення	1583	1583
Всього довгострокові зобов'язання і забезпечення	53383	67765
Короткострокові кредити банків	137097	175161
Поточна кредиторська заборгованість	784891	691116
Інші поточні зобов'язання	10542	26655
Всього поточні зобов'язання і забезпечення	932530	892932
Всього джерела фінансування активів	1190861	1211552

На основі планового Балансу та Звіту про фінансові результати ТОВ «ОВЗ ВАГАР» розраховуються показники ефективності управління активами

на плановий період та порівнюються зі звітним значенням, щоб прослідкувати тенденцію їх зміни і виявити напрями, які потребуватимуть вдосконалення.

3.3. Прогнозна оцінка ефективності управління активами підприємства «ОВЗ ВАГАР»

Розроблені балансовий план і план доходів та витрат ТОВ «ОВЗ ВАГАР» на 2019 рік є основою для прогнозної оцінки ефективності управління активами підприємства.

Насамперед визначимо прогнозні значення показників ефективності управління необоротними активами досліджуваного підприємства і порівняємо їх значення із звітним роком (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Показники ефективності управління необоротними активами ТОВ «ОВЗ ВАГАР» у 2018-2019 роках

Показники	2018 рік (очікув.)	2019 рік (прогноз)	Абсолютна зміна
Продуктивність необоротних активів	169,7	158,6	-11,1
Місткість необоротних активів	0,006	0,006	0,000
Рентабельність необоротних активів, %	357,8	250,6	-107,2

Як бачимо, під впливом зростання середньорічної вартості необоротних активів ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» вищими темпами за зростання обсягу чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), а також внаслідок очікуваного скорочення обсягів чистого прибутку у 2019 році прогнозується певне скорочення показників продуктивності необоротних активів та їх рентабельності.

Розраховані значення основних показників ліквідності і платоспроможності, які характеризують можливість підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання, на прогнозний 2019 рік наведено у табл. 3.6.

Таблиця 3.6

**Показники ліквідності та платоспроможності ТОВ «ОВЗ ВАГАР»
за 2019 рік**

Показники	На 31.12.2018 (очікув.)	На 31.12.2019 (прогноз)	Абсолютна зміна
1. Загальний коефіцієнт покриття	1,26	1,34	0,08
2. Проміжний коефіцієнт покриття	0,74	0,69	-0,05
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,008	0,008	0,00
4. Коефіцієнт маневрування	0,91	0,74	-0,17

З розрахунків спостерігаємо, що у ТОВ «ОВЗ ВАГАР» на кінець планового періоду збільшується значення загального коефіцієнту покриття на 0,08 - до 1,34, що свідчить про більшу можливість покриття короткострокових зобов'язань за рахунок оборотних активів на кінець 2018 року порівняно з його початком.

У той же час скорочується значення проміжного коефіцієнту покриття з 0,74 до 0,69, що означає деяке погіршення ступеня покриття короткострокових зобов'язань лише за рахунок грошових коштів та дебіторської заборгованості. Проте, значення цього показника на підприємстві ТОВ «ОВЗ ВАГАР» на кінець 2019 року входить в оптимальні межі..

Коефіцієнт абсолютної ліквідності ТОВ «ОВЗ ВАГАР» не зміниться і свідчить про не достатній рівень негайної платоспроможності. Отже, підприємству ТОВ «ОВЗ ВАГАР» слід підвищити показник абсолютної ліквідності, який протягом досліджуваних років має дуже низьке значення.

Зменшення коефіцієнту маневрування означає, що зменшилася частина власних коштів підприємства ТОВ «ОВЗ ВАГАР», які знаходяться в мобільній формі, що дозволяє відносно вільно маневрувати цими коштами.

Показники ділової активності, які характеризують показники оборотності активів, ефективність використання майна підприємства, що має

безпосередній вплив на ефективність його функціонування в цілому, розраховані на плановий період, наведено у табл. 3.7.

Таблиця 3.7

**Показники ділової активності ТОВ «ОВЗ «ВАГАР»
у 2018-2019 роках**

Показники	2018 рік (очікув.)	2019 рік (прогноз)	Абсолютна зміна
1. Період обороту, днів			
1.1 Всіх оборотних активів	134	147,3	13,3
1.2 Дебіторської заборгованості	75,7	80,7	5,0
1.3 Кредиторської заборгованості	107,4	114,7	7,3
1.4 Запасів	61,5	69,0	7,5
2. Коефіцієнт оборотності, разів			
2.1 Всіх оборотних активів	2,7	2,5	-0,2
2.2 Дебіторської заборгованості	4,8	4,5	-0,3
2.3 Запасів	5,9	3,2	-2,7
2.4 Кредиторської заборгованості	3,4	5,3	1,9
3. Тривалість операційного циклу, днів	137,2	149,7	12,5
4. Тривалість фінансового циклу, днів	29,7	35,0	5,3

З розрахунків показників ділової активності можна зробити висновок, що позитивним є незначне, але подовження періоду погашення кредиторської заборгованості – до 114,7 днів у 2019 році. Натомість решта показників ділової активності ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» у плановому році зазнали погіршення.

З даних рис. 3.3 бачимо, що на ТОВ «ОВЗ ВАГАР» очікується скорочення значення рентабельності активів з 5,7% у 2017 році до 3,9% у 2019 році, що є негативним і свідчить про зменшення обсягів генерування чистого прибутку в розрахунку на кожні 100 грн. середньорічного обсягу активів.

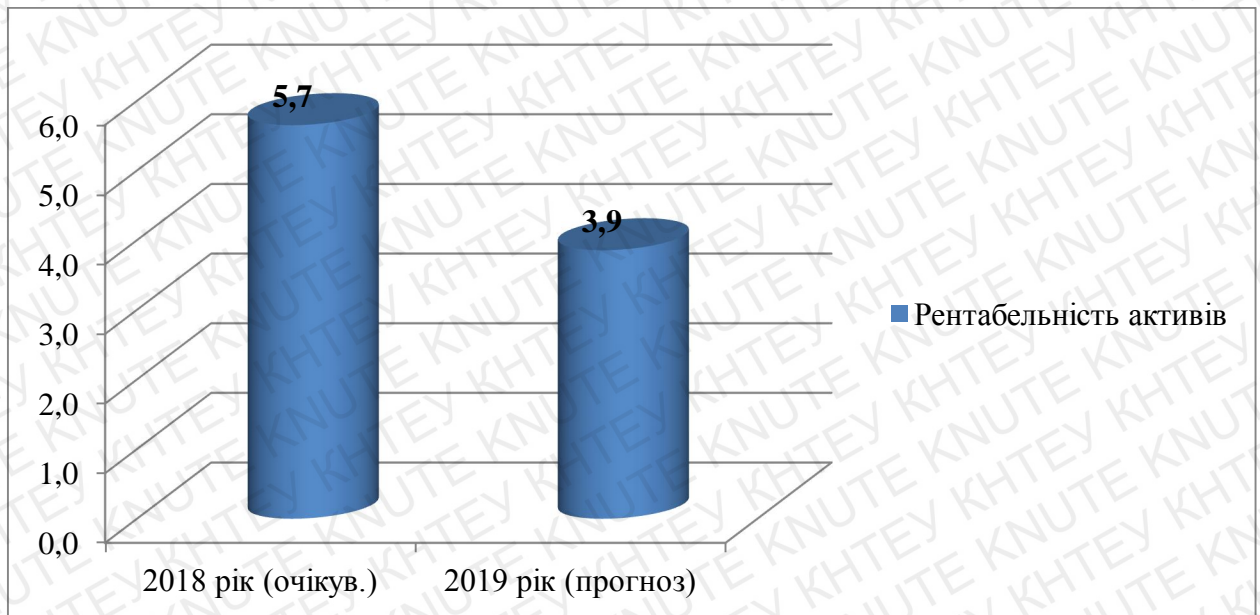

Рис. 3.3. Показники рентабельності активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» у 2018-2019 роках, %

Отже, в плановому періоді спостерігаємо погіршення багатьох показників ефективності управління активами досліджуваного підприємства. Такий сценарій розвитку подій можна назвати песимістичним, адже при обґрунтуванні плану доходів і витрат та балансового плану ТОВ «ОВЗ ВАГАР» переважно враховувалися минулі тенденції, внаслідок чого і було отримане певне погіршення ситуації. Проте слід врахувати, що для покращення існуючого стану досліджуване підприємство має здійснити ряд заходів, пов'язаних з оптимізацією активів.

Функціонування будь-якого підприємства в ринкових умовах обумовлено невизначеністю та нестійкістю. Концепції управління, що застосовуються сьогодні, вже не виправдують себе в нових умовах - цим і викликаний інтерес до методів управління фінансово-господарською діяльністю підприємств, які добре зарекомендували себе в світовій практиці, а саме - логістичні методи управління.

Найголовнішим напрямом розвитку активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» є оптимізація структури оборотних активів, які домінують у складі активів досліджуваного підприємства, і як головної їх складової – розвиток управління запасами, як сировини для виробництва продукції, так і головне –

раціоналізація потоків готової продукції між підприємством та кінцевими споживачами продукції, що випускається. Тому доцільно запровадити застосування логістичного методу управління підприємством.

Залежно від величини попиту на ринку на готову продукцію, що випускає підприємство, у перший з багатоваріантних розрахунків входять наступні дані:

- наявність устаткування для випуску вагового обладнання;
- для забезпечення відповідним навантаженням кожної одиниці обладнання необхідно закупити певну кількість сировини;
- за який час відбувається виробництво готової продукції з початку закупівлі певних видів сировини до відвантаження її у товарному вигляді (у необхідному пакуванні, з етикетками);
- аналогічно задаються всі операції по забезпеченню збуту та просуванню готової продукції до кожного оптовика та роздрібного покупця.
- по цьому варіанту визначаються сумарні витрати підприємства по організації всіх потоків та процесів.

Далі розраховують 2-й, 3-й, ... і т.д. варіанти. При розрахунку кожного наступного з них змінюють кількість задіяного обладнання, маршрути руху, кількість запасів сировини та готової продукції на складах, обсяг і час їх поставки тощо. По кожному варіанту визначаються сумарні витрати, і в остаточному підсумку з усіх вибирають той варіант, при якому розраховані сумарні витрати будуть мінімальними. Якщо змінилася ситуація на ринку, то вся ця розрахункова робота проводиться знову.

Дані табл. 3.8 ілюструють зміни в складі оборотних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» у плановому році у випадку застосування логістичного підходу до управління активами.

Рівень зниження запасів при такій структурі оборотних активів, яка склалася на ТОВ «ОВЗ ВАГАР» протягом 2017 року, приймемо в розмірі 30%. Передбачаємо зростання дебіторської заборгованості, грошових активів та інших оборотних активів.

Таблиця 3.8

**Зміна структури оборотних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР»
у 2019 році при застосуванні логістичного методу управління**

Показники	На 31.12.18 (очікув.)	На 31.12.19 (прогноз)	Логістичний метод	
			Коефіцієнт зміни	На 31.12.19 (скоригований прогноз)
Оборотні активи всього	1173195	1192258		1119101
Запаси	394763	493366	0,7	345356
Поточна дебіторська заборгованість	687411	607995	1,1	668794
Гроші та їх еквіваленти	7105	6994	3	20983
Інші оборотні активи	55	43	2,5	107
Витрати майбутніх періодів	83861	83861	1	83861

Така структура оборотних активів дозволить покращити на досліджуваному підприємстві деякі показники ефективності управління активами (табл. 3.9).

Таблиця 3.9

**Показники ефективності управління активами ТОВ «ОВЗ ВАГАР»
у 2019 році при застосуванні логістичного методу**

Показники	На 31.12.19 (прогноз)	На 31.12.19 (скоригований прогноз)	Абсолютна зміна
Загальний коефіцієнт покриття	1,34	1,25	-0,08
Проміжний коефіцієнт покриття	0,69	0,77	0,08
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,01	0,02	0,02
Показники	2019 рік (прогноз)	2019 рік (скоригований прогноз)	Абсолютна зміна
Період обороту оборотних активів, дні	147,3	142,8	-4,6

Продовження Табл. 3.9

Коефіцієнт оборотності оборотних активів, рази	2,5	2,6	0,1
Рентабельність оборотних активів, %	5,7	4,0	-1,7

Таким чином, використання логістичного методу управління запасами підприємства дозволяє досягти скорочення періоду обороту оборотних активів – на 4,6 днів та відповідне зростання коефіцієнту оборотності – на 0,1 рази.

Крім цього, очікується підвищення проміжного коефіцієнта покриття – з 0,69 до 0,77 та зростання коефіцієнта абсолютної ліквідності – з 0,01 до 0,02. Все це є свідченням покращення можливостей ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» фінансувати свої поточні зобов'язання і забезпечення у короткостроковому періоді.

Отже, одна з переваг логістичного методу управління підприємством полягає в тому, що оптимізація фінансових, матеріальних, інформаційних та інших потоків на підприємстві здійснюється не окремо для кожного з них, а для всіх у комплексі. Шляхом багатоваріантних розрахунків їх спільної організації знаходять такий спосіб, який забезпечує організацію всіх цих потоків і процесів за умови мінімальних сумарних витрат.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами дослідження теоретико-методичних основ управління активами підприємства та проведення аналітичних і планових розрахунків для досліджуваного підприємстві можна зробити ряд висновків та практичних рекомендацій.

Поняття «активи» є надзвичайно важливою категорією у обліковій, фінансовій, управлінській, правовій та інших аспектах практичної економічної роботи будь - якого підприємства. У загальному контексті активи потрібно розглядати як сукупність матеріально - речових та інших ресурсів підприємства в грошовій формі, що відображаються в його балансі, утворюються інвестуванням капіталу, підлягають управлінню з метою отримання економічних вигод від їх використання.

Формування активів підприємства здійснюється протягом усього періоду його функціонування і спрямоване на фінансове та майнове забезпечення діяльності підприємства, вирішення його стратегічних та тактичних завдань.

Концепція управління активами є сукупністю блок-компонентів єдиної цілісної системи – підприємства і забезпечує досягнення ефекту синергії у вирішенні завдань підвищення ефективності його функціонування. Такими компонентами є мета управління активами, яка базується на сукупності взаємопов'язаних завдань, суб'єкт і об'єкт управління активами, принципи, методи та функції управління активами.

Політика управління активами являє собою частину загальної фінансової стратегії підприємства, яка полягає у фінансовому забезпеченні своєчасного їх оновлення та високої ефективності використання.

Майно (активи) підприємства і джерела його формування (пасиви) відображаються в балансі у вигляді залишків на відповідну дату. Дослідження стану активів та джерел їх утворення здійснюється за майновим і фінансовим аспектами згідно з методиками загального та коефіцієнтного аналізу.

Загальний аналіз ґрунтується на застосуванні методичних прийомів вертикального та горизонтального аналізу і спрямовується на оцінку їх динаміки за абсолютною величиною, складом та структурою. Для аналізу ефективності управління активами підприємства використовують коефіцієнтний метод.

Для оцінки стану та ефективності використання необоротних активів підприємства застосовують три групи показників: показники зносу необоротних активів, інтенсивності їх оновлення та використання.

Для аналізу ефективності управління оборотними активами підприємства розраховують та аналізують в динаміці показники ліквідності та платоспроможності, ділової активності і рентабельності.

Випускна кваліфікаційна робота виконана на матеріалах фінансової та управлінської звітності товариства з обмеженою відповідальністю «ОВЗ ВАГАР» (м. Бровари), основним видом діяльності якого є 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля. Крім цього, підприємство провадить виробничу та будівельну діяльність, надає консультаційні послуги в галузі інформаційних технологій, здійснює орендні та лізингові операції.

Загальна сума активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за період аналізу збільшилася з 405233 тис.грн. на кінець 2016 року до 1190861 тис.грн. на кінець 2018 року. Зростання обсягу активів досліджуваного підприємства відбувалося переважним чином за рахунок поточної дебіторської заборгованості, запасів та витрат майбутніх періодів.

Загальний обсяг необоротних активів досліджуваного підприємства за період аналізу збільшився з 13682 тис.грн. на початок 2016 року до 17666 тис.грн. на кінець 2018 року. При чому найбільше зростання даної складової активів відбулося станом на 31.12.2018 порівняно з 31.12.2017 – на 44,41%.

Що стосується оборотних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР», то можемо спостерігати зростання їх загального обсягу упродовж 2016-2018 років. Так, станом на 31.12.2015 оборотні активи досліджуваного підприємства склали 391551 тис.грн., а на кінець 2018 року - 1173195 тис.грн..

Структура активів підприємства є «легкою», оскільки понад 95% становлять оборотні активи. До переваг такої структури відносять високий ступінь ліквідності активів, їх мобільність та гнучкість. Пороте суттєве домінування оборотних активів погіршує захищеність активів від інфляційного знецінення та збільшує ризик втрати у зв'язку із недобросовісністю контрагентів.

Найбільшу частку у загальному обсязі активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» займає поточна дебіторська заборгованість: на кінець 2016 року становила 55,96%, на кінець 2017 року – 52% та на кінець 2018 року - 57,72%.

Суттєву частку у структурі активів досліджуваного підприємства за 2016-2018 роки займали запаси, питома вага яких скоротилася з 55,7% станом на 31.12.2015 до 33,15% станом на 31.12.2018.

У структурі необоротних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» у досліджуваному періоді домінуючою була частка основних засобів, зокрема станом на 31.12.2016 та 31.12.2018 вона складала 91,67 та 92,57% відповідно.

У структурі оборотних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» станом на 31.12.2015 домінувала частка запасів – 57,65%. Упродовж наступних періодів аналізу понад 50% оборотних активів досліджуваного підприємства посідала дебіторська заборгованість, частка якої зросла з 57,04% станом на 31.12.2016 до 58,59% станом на 31.12.2018.

Для поглиблення висновків щодо загального стану активів досліджуваного підприємства було проаналізовано джерела їх фінансування, які відображаються у пасиві балансу підприємства.

У структурі пасивів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» впродовж 2016-2018 років понад 75% становив позиковий капітал. До переваг такої структури капіталу слід віднести низьку вартість формування капіталу, необмеженість обсягів його залучення, можливість підвищити рентабельність власного капіталу за рахунок залучення позикових коштів (ефект фінансового важеля). Разом з тим суттєва питома вага позикового капіталу в загальному обсязі джерел

фінансування активів посилює фінансову залежність підприємства та збільшує ризики.

Основна мета управління необоротними активами полягає у забезпеченні їх своєчасного оновлення та ефективного використання. Ефективне управління необоротними активами є одним із найважливіших чинників розвитку підприємства. У роботі були розраховані та проаналізовані показники ефективності управління необоротними активами ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за 2016-2018 роки.

Так, обсяг чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ТОВ «ОВЗ ВАГАР» в розрахунку на 1 грн. середньорічної вартості необоротних активів мав стійку тенденцію до зростання, про що свідчить динаміка показника продуктивності необоротних активів, який за період аналізу зріс з 76,3 у 2016 році до 169,7 у 2018 році. У свою чергу, протилежну тенденцію мала зміна показника місткості необоротних активів, який характеризує величину середньорічної вартості необоротних активів в розрахунку на 1 грн. обсягу чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Так, місткість необоротних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» скоротилася з 0,013 у 2016 році до 0,006 у 2018 році. Показник рентабельності необоротних активів досліджуваного підприємства зростав і у 2018 році досяг значення 357,8 грн. чистого прибутку, що припадає на кожні 100 грн. середньорічної вартості необоротних активів.

З метою оцінки ефективності управління оборотними активами досліджуваного підприємства були розраховані та проаналізовані в динаміці показники ліквідності та платоспроможності, ділової активності та рентабельності оборотних активів.

Загальний коефіцієнт покриття на кінець 2015 року становить – 1,42, на кінець 2016 року - 1,56, на кінець 2017 року - 1,54, а на кінець 2018 року - 1,26. Значення показника по всіх роках нижче за оптимальне (для торгівлі має становити 2-3). Це свідчить про те, що підприємство має недостатній обсяг оборотних активів для погашення поточних зобов'язань.

Проміжний коефіцієнт покриття показує наскільки короткострокові зобов'язання можуть бути погашені за рахунок готових засобів платежу та дебіторської заборгованості. На кінець 2016-2018 років показник перевищує нижню межу нормативного значення (0,7-0,8) і становить 0,9, 0,83 та 0,74, тільки на кінець 2015 року становить 0,6.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина короткострокових позикових зобов'язань може бути при необхідності погашена негайно. Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності повинно бути у межах від 0,2 до 0,35. На підприємстві ТОВ «ОВЗ ВАГАР» показник по всіх роках становить приблизно 0,01. Це дуже низьке значення, проте за цим показником не можна робити відразу негативні висновки щодо можливості підприємства негайно погасити свої борги, бо малоймовірно, щоб усі кредитори підприємства водночас пред'являли йому свої боргові вимоги.

Тривалість операційного циклу показує скільки в середньому днів необхідно для продажу і оплати товарів підприємства. В 2016 році тривалість операційного циклу ТОВ «ОВЗ ВАГАР» становить 196,3 дні, в 2017 році - 163,7 дні, а в 2018 році - 137,2 днів. Значення цього показника знижується з кожним роком, що є позитивною тенденцією для підприємства.

Тривалість фінансового циклу також має позитивну тенденцію до скорочення і становила в 2016 році – 96,7 днів, в 2017 році – 67,4 днів, а в 2018 році – 29,7 днів.

У перебігу аналізу показників ділової активності було здійснено порівняння оборотності дебіторської і кредиторської заборгованостей. Так, обчислені коефіцієнти показують, що оборот кредиторської заборгованості становить в 2018 році 3,4 рази, а оборотність дебіторської заборгованості — 4,8 рази. Це означає, що підприємство погашає свої борги постачальникам в середньому 3,4 рази за рік, що відповідає середньому терміну погашення кредиторської заборгованості 107,4 дня. Якщо ми порівняємо показники дебіторської і кредиторської заборгованості, то в 2018 році ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» дозволяло собі затримувати розрахунки з кредиторами. Показники

ліквідності кредиторської заборгованості нижчі, ніж дебіторської. Підприємство погашає свою кредиторську заборгованість постачальникам у середньому на 107 день, тоді як від дебіторів кошти надходять на 76 день. Така тенденція спостерігається по всіх роках.

На кожні 100 гривень, вкладених в активи, ТОВ «ОВЗ ВАГАР» отримало прибутку в 2016 році - 5 грн., в 2017 році – 4,7 грн., а в 2018 році – 5,7 грн.. Рентабельність оборотних активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» становила 5,1; 4,8 та 5,7% у 2016-2018 роках відповідно.

До найзагальніших показників комплексної оцінки ефективності управління належать показники дохідності й рентабельності. При проведенні узагальнюючої оцінки ефективності управління активами підприємства та факторів, що на неї впливають, було проведено аналіз впливу факторів на рентабельність (прибутковість) активів підприємства на основі моделі Дюпон-каскад. Також було проведено кількісну оцінку впливу факторів на зміну коефіцієнта оборотності оборотних активів та фондівддачі.

Загалом було зроблено висновок, що досліджуваному підприємству у прогностному періоді слід дотримуватися оптимальних пропорцій між обсягом окремих складових його активів та забезпечити ефективне співвідношення між нарощенням чистого доходу (виручки) від реалізації продукції та збільшенням величини активів.

Отже, зробивши аналіз, слід зазначити, що в цілому досліджуване підприємство ТОВ «ОВЗ ВАГАР» використовує свої активи ефективно, проте є ряд негативних тенденцій, які потребують покращення у плановому періоді.

Встановлено, що оптимізація активів підприємства не зводиться тільки до розрахунку нормативів, а й передбачає поточне регулювання, маневрування окремими елементами активів у контексті системи управління ними.

За результатами розробки плану доходів та витрат ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» було розраховано прогностний обсяг чистого прибутку на 2019 рік, який становить 46303 тис.грн..

Виходячи із виявлених тенденцій, які склалися в зміні обсягу чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» за 2016-2018 роки, прогнозне значення цього показника на 2019 рік становитиме 2930488 тис.грн..

За результатами розробки балансового плану досліджуваного підприємства встановлено, що загальна потреба у формуванні активів на кінець 2019 року становить 1211552 тис.грн., в тому числі необоротні активи ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» становитимуть 19294 тис. грн., а оборотні активи - 1192258 тис. грн..

У структурі активів досліджуваного підприємства на кінець планового періоду найбільшу частку (50,18%) займатиме поточна дебіторська заборгованість. Суттєву питому вагу матимуть запаси – 40,72%. Питома вага витрат майбутніх періодів складе 6,92%, залишкової вартості основних засобів – 1,07%. Решта складових в загальному обсязі активів ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» на кінець 2019 року займатимуть менше 1%.

Було обґрунтовано прогнозний обсяг джерел фінансування активів ТОВ «ОВЗ «ВАГАР» на 31.12.2019. Так, обсяг власного капіталу складатиме 250855 тис.грн., а позикового капіталу – 960697 тис.грн..

Розроблені балансовий план і план доходів та витрат ТОВ «ОВЗ ВАГАР» на 2019 рік стали основою для прогнозної оцінки ефективності управління активами підприємства.

У плановому періоді спостерігаємо погіршення багатьох показників ефективності управління активами досліджуваного підприємства. Такий сценарій розвитку подій можна назвати песимістичним, адже при обґрунтуванні плану доходів і витрат та балансового плану ТОВ «ОВЗ ВАГАР» переважно враховувалися минулі тенденції, внаслідок чого і було отримане певне погіршення ситуації. Проте слід врахувати, що для покращення існуючого стану досліджуване підприємство має здійснити ряд заходів, пов'язаних з оптимізацією активів.

Найголовнішим напрямом розвитку активів ТОВ «ОВЗ ВАГАР» є оптимізація структури оборотних активів, які домінують у складі активів досліджуваного підприємства, і як головної їх складової – розвиток управління запасами, як сировини для виробництва продукції, так і головне – раціоналізація потоків готової продукції між підприємством та кінцевими споживачами продукції, що випускається. Тому доцільно запровадити застосування логістичного методу управління підприємством.

Використання логістичного методу управління запасами підприємства дозволить досягти скорочення періоду обороту оборотних активів – на 4,6 днів та відповідне зростання коефіцієнту оборотності – на 0,1 рази. Крім цього, очікується підвищення проміжного коефіцієнта покриття – з 0,69 до 0,77 та зростання коефіцієнта абсолютної ліквідності – з 0,01 до 0,02. Все це є свідченням покращення можливостей ТОВ «ОВЗ ВАГАР» фінансувати свої поточні зобов'язання і забезпечення у короткостроковому періоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренко Г.М., Журавель Т.М., Михайленко Р.М. Фінанси підприємств: Навч. посібн. для самостійного вивчення дисципліни.- К.: Знання – Прес, 2010. - 112 с.
2. Алексеева М.М. Планування діяльності фірми: учб.-метод. посібник/ Алексеева М.М. – М.: Фінанси і статистика, 2012. – 248 с.
3. Артеменко В.Г., Беллендир М.В. Фінансовий аналіз. – М.: Дис, 2007. – 364 с.
4. Балабанов І.Т. Основи фінансового менеджмента. Як управляти капіталом?. — М.: Фінанси і Статистика, 2013. – 428 с.
5. Бандурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я. Фінансова діяльність підприємства: Підручник. — К.: Либідь, 2012. — 312 с.
6. Белоліпецький В.Г. Фінанси фірми: Курс лекцій / Под ред. І.П. Мерзлякова. — М.: ИНФРА-М, 2010. — 298 с.
7. Бешелев С.Д., Гурвич Ф.Г. Експертна оцінка в прийнятті планових рішень.— К., 2010. – 79 с.
8. Бірман Л. Економіка фірми. Навчальний посібник. М.: М / н ун-т біз. і управл., 2011. - 104 с.
9. Бланк І.О. Управління фінансами підприємств і об'єднань : навч. посіб. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. / І.О. Бланк, Г.В. Ситник. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2007. – 183 с.
10. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент: Навчальний курс. - К. : ника- центр, 2006. - 254 с.
11. Валеви́ч Р.П. Економіка торгового підприємства. – Мн.: Вища школа, 2008. – 348 с.
12. Ван Хорн Дж.К. Основи Управління фінансами. - М.: Фінанси і статистика, 2007. - 482 с.
13. Ворст Й., Ревентлоу П. Економіка фірми. - М.: Висш.шк., 2010. – 272 с.

14. Власова Н.О. Принципи та основні етапи оптимізації в системі управління оборотними активами на підприємствах роздрібною торгівлі / Н.О. Власова, Н.М. Смольнякова, О.В. Михайлова // БізнесІнформ. – 2013. - №6. – С. 202-208.
15. Вишневська О. М. Сутність і особливості фінансового прогнозування діяльності підприємства / Вишневська О. М., Колодій І. П. //Фінансовий простір. – 2015. – №. 1. – С. 63-68.
16. Глазунов В.Н. Аналіз Фінансового стану підприємствам // Фінанси.- 2009. - № 2. - С. 15-19.
17. Господарський кодекс України N 436-IV від 16 січня 2003р. З наступними змінами і доповненнями. [Електронний ресурс]/ Режим доступу: [<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>]
18. Градова А.П. Економічна стратегія фірми. - СПб.: Спеціально література, 2010. - 420 с.
19. Гребньов А.І. Економіка торгового підприємствам. - М.: Економіка, 2012. - 415 с.
20. Гридчина М.В. Фінансовий менеджмент: Курс лекцій - К.: МАУП, 2010- 136 с.Грузинов В. Економіка підприємств. –М.: Финансы и статистика, 2011 р. 218с.
21. Грузинов В. Економіка підприємств. – М.: Финансы та статистика, 2011р., 218 с.
22. Дідик Л.М. Рейтингова оцінка підприємств. – Фінанси України, №5, 2009.- С.530
23. Дорошенко А. П. Оцінка ліквідності та платоспроможності в контексті діагностики загального фінансового стану підприємства / Дорошенко А.П. //Ефективна економіка. – 2013. – №. 2.- Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_2_37
24. Жежера М. Порівняльна характеристика методики проведення аналізу фінансового стану підприємства в Україні та за кордоном //Економіка. Фінанси, право. – 2012. — №5. – С. 5-8.

25. Жиделева В. Економіка підприємства. Навчальний посібник. М.: Инфра-М, 2010. - 133с.
26. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» № 2275-VIII від 17.06.2018р. [Електронний ресурс]/ Режим доступу: [<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19>]
27. Заруба О.Д. Основи фінансового аналізу та менеджменту. – К.: Знання, 2009. - 350 с.
28. Зятковський І.В. Фінанси підприємств. Навч. посібн. – Тернопіль.: "Економічна думка", 2012. - 187 с.
29. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу : [Навч. посіб.]- 5-те вид., випр. і доп.-К.: Знання, 2012.- 261с.
30. Івахненко В. М., Горбаток М., Львовчкін В. С. Економічний аналіз — К.: КНЕУ, 2009. — 176 с.
31. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: Навч. носіб.- К.: МАУП, 2012. – 240с.
32. Кейлер В. Економіка підприємства. Курс лекцій. М.: Инфра-М, 2012. -132 с.
33. Ковальов А.І., Привалов В.П. Аналіз фінансового стану підприємства. Видання 2-е, перероблене і доповнене. - М.: Центр економіки і маркетингу, 2013. - 192 с.
34. Ковальов В.В. Управління фінансами: Навчальний посібник. - М.: ФБК-прес, 2008. - 160 с.
35. Ковальов В.В. Фінансовий аналіз: Управління капіталом. Вибір інвестицій. Аналіз звітності. - 2-е изд., Перераб. і доп. - М.: Фінанси і статистика, 2010. - 512 с.
36. Ковбасюк М.Р. Аналіз фінансового становища підприємства // Бухгалтерський облік. - 2011.- С. 23-28.
37. Круш П. В., Якименко Р. А. //Сучасні проблеми економіки і підприємництва. – 2015. – №. 16. – С. 271-276.
38. Ластовецький В.О., Миронюк О.В. Ефективність господарювання: оцінка, аналіз, фактори, резерви. – Чернівці., 2008 – 264с.

39. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: Монографія. – К.: КНЕУ, 2011.- 387 с.
40. Литвин М.І. Застосування матричних балансів для оцінки фінансового стану підприємства // Фінанси. -2013. №5. - С. 14-18.
41. Лігоненко Л.О. Управління дебіторською заборгованістю: навч.посіб. / Л.О. Лігоненко, Н. М. Новікова. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 274 с.
42. Матюшко І.Ю. Основи фінансового менеджменту: Навч. посібн.- К.: "Центр навчальної літератури", 2013. - 220 с.
43. Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: Навч. посібник. - Київ: КНЕУ, 2009. — 132с.
44. Мних С. В., Буряк П. Ю. Економічний аналіз на промисловому підприємстві. — Львів: Світ, 2012. — 208 с.
45. Моляков Д.С. Финансы промышленности: Учебник. — М.: Финансы и статистика, 2010. — 224 с.
46. Національний стандарт (положення) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 28.02.2013р. за № 336/22868. [Електронний ресурс]/ Режим доступу: [<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>]
47. Нестеренко А.Г. Прибуток та рентабельність на торговому підприємстві. – К., 2012. – 410с.
48. Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія): Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2009. — 164 с.
49. Павлова Л.Н. Фінансовий менеджмент. Управління грошовим оборотом підприємства: Підручник для університетів. — М.: Банки і біржі, ЮНИТИ, 2012. — 400 с.
50. Податковий кодекс України N 2856-VI від 23.12.2010р. З наступними змінами і доповненнями. [Електронний ресурс]/ Режим доступу: [<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>]

51. Партин Г.О., Загородній А.Г. Фінанси підприємств. Навч. посібн.- Львів: ЛБІНБУ, 2008. - 280 с.
52. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: Підручник. — К.: КНЕУ, 2009. — 368 с.
53. Поддєрьогін А.М. Фінансовий менеджмент: Навч.-метод, посіб. — К.: КНЕУ, 2011. — 294 с.
54. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства. Підручник. - К.:КНЕУ, 2011 - 456с.
55. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: Тернопіль: Економічна думка, 2012. - 435 с.
56. Примак Т. Економіка підприємств. Навч. пос. - К.:Знання, 2011- 178с.
57. Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. Современный экономический словарь. — М.: ИНФРА-М, 2012. — 496 с.
58. Рішар Ж. Аудит і аналіз господарської діяльності підприємства. / Під ред. Л.П. Бєлих- М.: "Аудит ", 2013. – 206 с.
59. Рукина С.В. Фінанси комерційних підприємств і організацій: Навчальний посібник. - М. : Експертна бюро - М, 2007 - 176 с.
60. Русак Н. А., Стражев В. І., Моргун О. Ф. та ін. Аналіз господарської діяльності в промисловості. 4-е изд. - Мінськ: Вішєйшая шк., 2012. – 398с.
61. Русак Н.А., Русак В.А. Фінансовий аналіз суб'єкта господарювання: Справ, посібник. - Мн. : Виш. шк., 2009. - 309 с.
62. Савицька Г. В. Аналіз господарської діяльності підприємства: 4-є изд., Перераб. і доп. - Мінськ: Нове знання, 2012. - 688с.
63. Самсонова Н.Ф. Фінансовий менеджмент: Підручник для вузів. - М. : Фінанси, ЮНИТИ, 2009. - 495 с.
64. Стоянова Е.С. Фінансовий менеджмент: теорія і практика. - М. : Перспектива, 2009 - 348 с.
65. Ткаченко Н. М. Економіко-правовий характер власного капіталу: функції і формування // Підприємство, господарство, право. Науково-практичний журнал. – 2013. — №5. – С. 111-117.

66. Ткаченко Н. М. Формування і облік залученого капіталу // Регіональні перспективи. Науково-практичний журнал. – Полтава, 2012. – № 2-3 / 15-16. – С. 58 - 62.
67. Тяг Р. Б. Планування діяльності підприємства. – К.: МАУП, 2008. – 126с.
68. Фаріон І.Д. Економічна суть і особливості функціонування активів / І.Д. Фаріон, Н.М. Урбан // Наукові записки. Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу. – Ужгород.: УНУ. – 2012. – № 13. – ч. 1. – С.70–72.
69. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств : навч. посібн. / О.С. Філімоненков. – К.: Ніка-Цент, 2002. – 359 с.
70. Цал – Цалко Ю. С. Фінансова звітність підприємства та його аналіз: Навч. посібн. 2-ге вид., перероб. та доповн. – К.: ЦУЛ, 2012. - 258 с.
71. Шеремет А.Д., Негашев Е.В. Методика фінансового аналізу діяльності комерційних організацій. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: ИНФРА-М, 2008. — 208 с.
72. Шерменёва М.К. Финансы. Учебник для вузов.— М.: «Финансы», 2012. — 360 с.
73. Шило В.П., Верхаглядова Н.І., Ільїна С.Б., Темченко А.Г., Бродул О.М. Аналіз фінансового стану виробничої та комерційної діяльності підприємства. Навч. посібн. – К.: Кондор, 2012. - 230 с.
74. Шишкин А.К., Микрюков В.А. Учет, анализ, аудит на предприятии. - М.: "Аудиит, ЮНИТИ ", 2010. – 496 с.
75. Шкарабан С. И. Основы оперативного экономического анализа. — Львов: Из-во при Львов, госун-те изд. объединения “Вища школа”, 2012. — 136 с.
76. Економічний словник. [Електронний ресурс]/ Режим доступу: [\[http://dic.academic.ru/dic.nsf/econ_dict/2690\]](http://dic.academic.ru/dic.nsf/econ_dict/2690)
77. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності. [Електронний ресурс]/ Режим доступу: [\[http://pro-u4ot.info/index.php?section=browse&CatID=52\]](http://pro-u4ot.info/index.php?section=browse&CatID=52)

ДОДАТКИ

Додаток А

Ретроспектива балансових звітів (форма №1) ТОВ «ОВЗ ВАГАР» за
2016-2018 роки

тис. грн.

Стаття активу	Код рядка	На 31.12.15	На 31.12.16	На 31.12.17	На 31.12.18 (очікув.)
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи	1000	69	107	177	124
первісна вартість	1001	210	300	493	538
накопичена амортизація	1002	141	193	316	414
Незавершені капітальні інвестиції	1005	250	250	250	1406
Основні засоби	1010	8870	9228	11324	11387
первісна вартість	1011	13056	16844	21348	23112
знос	1012	4185	7616	10024	11725
Інвестиційна нерухомість	1015				
Довгострокові біологічні активи	1020				
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	4493	482	482	4749
інші фінансові інвестиції	1035				
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040				
Відстрочені податкові активи	1045				
Інші необоротні активи	1090				
Усього за розділом I	1095	13682	10067	12233	17666
II. Оборотні активи					
Запаси	1100	225735	220108	289725	394763
Поточні біологічні активи	1110				
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	144758	221328	308695	559726
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	2464	32679	18467	20501
з бюджетом	1135				
у тому числі з податку на прибуток	1136				
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	15890	43563	38193	107184
Поточні фінансові інвестиції	1160			642	
Гроші та їх еквіваленти	1165	1313	2974	5006	7105
Витрати майбутніх періодів	1170	710	652	29588	83861
Інші оборотні активи	1190	681	346	19	55
Усього за розділом II	1195	391551	521648	690335	1173195
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття					
Баланс	1300	405233	531716	702568	1190861

Продовження Додатку А

тис. грн.

Статті пасиву	Код рядка	На 31.12.15	На 31.12.16	На 31.12.17	На 31.12.18 (очікув.)
I. Власний капітал					
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	10384	10384	10384	10384
Капітал у дооцінках	1405				
Додатковий капітал	1410		1385	1384	1464
Резервний капітал	1415				
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	89409	111822	140067	193100
Неоплачений капітал	1425				
Вилучений капітал	1430				
Усього за розділом I	1495	99793	123590	151835	204948
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення					
Відстрочені податкові зобов'язання	1500				
Довгострокові кредити банків	1510		23000	61800	51800
Інші довгострокові зобов'язання	1515	30000	50000	41377	
Довгострокові забезпечення	1520		60	141	1583
Цільове фінансування	1525				
Усього за розділом II	1595	30000	73060	103318	53383
III. Поточні зобов'язання і забезпечення					
Короткострокові кредити банків	1600	68824	80411		137097
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610				
товари, роботи, послуги	1615	204691	221089	408452	779059
розрахунками з бюджетом	1620	350	561	1050	2196
у тому числі з податку на прибуток	1621				
розрахунками зі страхування	1625	270	405	707	1132
розрахунками з оплати праці	1630	673	931	1594	2504
Поточні забезпечення	1660				
Доходи майбутніх періодів	1665				
Інші поточні зобов'язання	1690	631	31669	35612	10542
Усього за розділом III	1695	275440	335066	447415	932530
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття					
Баланс	1900	405233	531716	702568	1190861

Додаток Б

**Ретроспектива звітів про фінансові результати (форма №2)
ТОВ «ВЗ ВАГАР» за 2016-2018 роки**

тис. грн.

Стаття	Код рядка	2016 рік	2017 рік	2018 рік (очікув.)
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	906626	1400640	2537126
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	786008	1202757	2032890
Валовий: прибуток	2090	120618	197883	504236
Збиток	2095			
Інші операційні доходи	2120	171	96	230
Адміністративні витрати	2130	23148	36077	53313
Витрати на збут	2150	52720	106522	439364
Інші операційні витрати	2180	2790	2541	3647
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	42131	52839	8142
Збиток	2195			
Дохід від участі в капіталі	2200			
Інші фінансові доходи	2220	2	15	900
Інші доходи	2240	43642	5683	76250
Фінансові витрати	2250	17604	21866	21529
Втрати від участі в капіталі	2255			
Інші витрати	2270	43664	5537	6888
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	24507	31134	56875
Збиток	2295			
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	1009	2010	3385
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305			
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	23498	29124	53490
Збиток	2355			